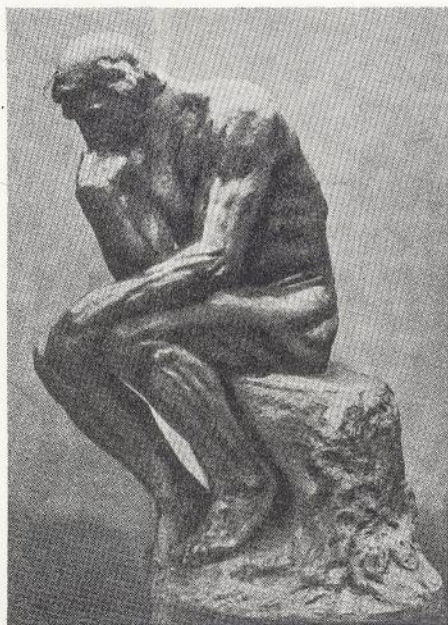

SVIESA

1

BALANDIS - GEGUŽĖ - BIRŽELIS, 1941

No. 2

"MĄSTYTOJAS"

O. RODEN

“ŠVIESA”

(The Light)

Political, Scientific and Literary Quarterly Magazine, issued by American Lithuanian Workers Literary Society, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

Editorial Board: Dr. J. J. Kashkevich, R. Mizara, A. Gilmanas, A. Bimba, J. Kuodis;
Managing Editor—Anthony Bimba.

Subscription Rates: \$1 a year; single copy 25c.

Entered as second class matter September 21, 1934, at the Post Office at Brooklyn, New York under the Act of March 3, 1879.

TURINYS

Tiesa ir Blofas Apie Šį Karą	39
Atsisveikinimo Giesmė. Ellėraštis. Džambulas (Vertė Faustas Kirša)	40
Du Pasauliniai Karai—Dvynukai. Val. Sūnus	41
Donelaitis: Baudžiauninkų Dainius. J. Žiugžda	45
Kova su žmonų Kančiomis. Mike Gold	47
Naujoji Liberalų Evangelija. A. B.	47
Kellonė iš Vergijos. Ellėraštis. Miškų Darbininkas	49
Tyli Naktis. Ellėraštis. Petras Pilėnas	49
Laisvė Socializmo Žemėje. Lion Feuchtvanger	50
Bedantė Amerika. Dr. A. Petrika	51
Išsėltis iš šių Dienų “Pragaro.” A. Gilmanas	53
Nuo Pyrinėjų iki Gibraltaro. F. Abekas	55
Al, Saulute Motinėle. Dr. J. J. Kaškiaučius	58
Džlova Tebeskina Biednuomenę. Dr. D. C.	59
Poetas Heinė ir Jo Gadynė. J. V. Narbutas	61
Žiemos Pasaka. Ellėraštis. Heinrichas Heinė. (Vertimas)	62
Geriausia Mokykla. (Vaizdelis). Miškų Dar-kas	63
Kun. A. Drazdauskas-Strazdelis. Jaunutis	64
Lorelei. Ellėraštis. H. Heinė. (Vertimas)	66
Soto Rustavelis. Princė	66
Tėveli, Name Elk iš Lauko. Walt Whitman. (Vertimas V. T.)	67
Mokslas Gyvenimui Prailginti. Akademikas Z. S. Šternas	69
Girdžiu Ameriką Dainuojant. Walt Whitman. (Vertimas V. T.)	71

3

ŠVIESA

The Light

Politikos, Mokslo, Meno ir Literatūros
Tirminesinis žurnalas

Prenumeratos kaina: metams \$1.00.
Pavienis numeris 25c.

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.

Redakcinė komisija: Dr. J. J. Kaškiančius, R. Mizara, A. Bimba, A. Gilmanas, J. Kuodis.
Atsakomąsias redaktorius: A. Bimba.

No. 2. Balandis - Gegužė - Birželis (April - May - June), 1941 Metai VIII

Tiesa ir Blofas Apie Šį Karą

Už ką dabar eina mirtinas susikirtimas tarpe Vokietijos ir Anglijos imperialistinių grupių? Už ką dabar Jungtinės Valstijos turėtų dėtis prie tos baisios skerdynės ir paaukoti jai gal milijonus šios žemės jaunų vyrų ir desėtkus bilijonų dolerių?

Atsakymu turime du. Vieną mums jau seniai sušilę perša karo propagandistai pagelba komercinės spaudos ir radijo. Jie turi ištraukti iš apdulkėjusių archyvų 1917 metų obalsį ir laiko iškėlę prieš akis Amerikos žmonių. "Demokratija pavojuje, turime ginti demokratiją!" Jie šaukia nuo visų stogų. Turime ginti demokratiją ne čia, žinoma, bet Europoje. Apie gynimą demokratijos čia karo propagandistai visai nekalba. Priešingai, jie čia darbuojasi sušilę pasmaugimui ir tos demokratijos, kurią iki šiol turėjome.

Kadangi 1941 metai tai ne 1917 m., kadangi dabar žmonės šiek tiek gudresni, tai nebesititikima su plika demokratija įpiršti mums karo dievaitį. Tad karo propagandistai priduria: Mes turime gelbėti "civilizaciją, kurios dalimi mes esame," "europinę kultūrą ir teisių sistemą, su kuria mes daugumoje esame susirišę giminingumu, o visi esame susirišę paveldėjimu" ("The N. Y. Times," geg. 19, 1941). Taigi, jei tikėti tiems propagandistams, šiame kare Anglija gina ir mes turime savo kraują ir gyvybėmis jai padėti apginti demokratiją, civilizaciją ir kultūrą.

Bet tai visa yra blofas, netiesa apie šį karą. Tiesa parodo visai ką kitą. Jokia

demokratija, civilizacija bei kultūra neįeina į šio karo tikslus. Karas eina už gryną komercinius-imperialistinius interesus. Tame negali būti jokios abejonės. Kai komercinė spauda ir propagandistai blofina apie demokratiją ir civilizaciją, tai patys aukščiausi Washingtono valdininkai turi mintyje ir laikas nuo laiko išsina viešai su tikraisiais šio karo idealais. Vienas iš aukščiausių valdininkų yra Cordell Hull. Savo tikriems draugams jis pasako tikrą tiesą. Tiesa jiems arčiausia prie širdies, nes ta tiesa atitinka jų klasiniams interesams. Tikrai su ta tiesa jis gali juos laimėti šiam karui.

Amerikos liaudžiai blofas—Amerikos kapitalistams tiesa apie karo tikslus! Štai Rooseveltto valdžios strategija įtraukimui šio krašto į Europos imperialistinį karą.

Cordell Hull kalbėjo oro bangomis (per radiją) gegužės 18 d. Kalbėjo atžymėjimui "Užsienio Prekybos Savaitės" ir taikė tiems, kurie susirūpinę prekyba ir pelnais. Hull kalbėjo apie "atstatytą" pasaulį po šio karo. Po karo taikos konferencija turės svarstyti, išrūti ir nutiesti "naujam" pasauliui sekamus pamatus:

"1. Kraštutiniam nacionalizmui nebeturi būt leista pasireikšti per dideliais prekybos apribojimais (suvaržymais).

"2. Tarptautiniuose prekybos santykiuose taisyklė turi būti tokia, kad neprivalo būti jokios diskriminacijos, reikia, kad tarptautinė prekyba galėtų augti ir bujoti.

"3. Žaliadaikčiai turi būti prieinami visoms tautos be diskriminacijos.

"4. Tarptautinės sutartys, tvarkančios prekių parūpinimą, turi būti taip daromos, jog jos pilnai apsaugotų prekes naudojančių šalių ir žmonių interesus.

"5. Tarptautinių finansų įstaigos ir sutartys turi būti taip sutvarkytos, kad jos teiktų pagalbą pamatiniams užvedimams ir nuolatiniam plėtojimuisi visų šalių ir leistų apmokėjimą per prekybos procesą visų kraštų gerovei."

Čia, kaip matome, nė žodelio nebelikę

apie gelbėjimą civilizacijos, demokratijos ir kultūros. Čia karo tikslas yra grynai komercinis-imperialistinis. Kaip greitai šis tikslas bus pasiektas arba užtikrintas, karo misija bus baigta; tegul pasaulyje nebelieka jokios demokratijos. Tegul visą pasaulį valdo vien Hitleriai ir Mussoliniai. Tegul fašizmas visur siaubia!

Tai tokia yra kruvina tiesa apie šį karą. Iš antros pusės, kaip tik dėl šių karo tikslų, Amerika turi išeiti iš šio karo ir laikytis nuošaliai. Toks privalo būti obalsis visų, kurie myli taiką ir demokratiją.

ATSIŠVEIKINIMO GIESMĖ

DŽAMBULAS.

Garsai Suleimano-lakštutės nutilo
Ir žemėj nėra Dagestano vaidilos.
Jausmingos dainos negirdėti aidų.
Žvaigždė nebespindi. Džambului skaudu.

Bet stygos per dombrą bronzgėdamos sklįsta
Ir skrieja daina taip laisva kaip jaunystė.
Erelių platybėse, laimės šaly
Daina manam draugui dar gimsta širdy.

Dabar, kai nėra nei vargų, nei skriaudėjų,
Man laimė pražydo, senatvei atėjus.
Kaip saulė žėruoja nušvitę laikai, —
Kodėl, Suleimanai, tu juos palikai?

Kai žvaigždėms bemirgant žaismuos vaivorykščių
Per amžius svajotos svajonės įvyksta;
Kaip vandenio plotuos, dainom platumas, —
Tavęs, Suleimanai, neteko šeima.

Drauge mudu žemėje giesmes sudėjom
Ir giesmės šaly kaip šaltiniai skardėjo.
Giesmė, lyg pavasario sriautos skardus,
Apie tą, kurs atnešė aukso raktus.

Kuris mylimiausias ir milžino galios,
Kuris reikalingas pasauliui kaip saulė,
Kurs žodį pasakė—kilimų žiedais
Pražydo smiltingoji Betpak-dala.

Per jį Kazachstanas kaip žiedas atrodo,
Smiltis Dagestano padarė kaip sodą.
Ir mūs Ala-tau, kur erelių lizdai,
Tik perlus stebi, izumrūdus matai.

Mintis apie Staliną kūrėm kaip broliai
Ir giesmės pasklydo į melynus tolius.
Ir meile žydėjo užgimus giesmė:
Jo genijus švietė ir darbo esmė.

Ir kas mums mirtis, ar užuomaršos dienos,
Kai garbe pagarsinom Stalino genijų?
Lezginas, kazachas tautoj amžini,
Jei amžinam darbui daina prakilni.

Tu numirei, dainiau, bet giesmės gyvena,
Balsiau jos nei kalno šaltiniai skardena.
Jas mini ir gerbia laiminga tauta.
Giesmė kaip didi vėliava iškelta.

O drauge širdingas, darbuos vienalaiki!
Sukaustei mane, taip giesmė tavo veikia.
Pamylęs giesmes įkvėptosios širdies,
Minėsiu tave, kol sulauksiu mirties.

Tokia tavo buvo giesmė, Suleimanai,
Plati, kaip melsvuos vandenius okeanai.
Ji buvo laisvesnė neg audros kalnuos,
Saldesnė kvapai neg medus aviliuos.

Aš ją dar girdžiu—ir man siela pražydi—
Toks paprastas žodis, nepaprastas dydis,
Kad, rodos, persiauras jai daros dangus—
Tik ašaros vilgo, kaip rasos laukus.

Tu gyvas, nemiręs. Kam ašaros audrios?
Juk giesmės šad šviesios, kaip žaibas per audrą.
Jos šlama ir sodai giesmių sklidinai,
Aūluos siautėja, jų miestai pilni.

Ir tavo tos gryniosios, švelniosios trėlės
Lopšely užmigdo ramiai mažutėlius.
Jos stovi prie sienų žvalgyboj žvalioj,
Jos dega pavasario sėjos aušroj.

Ir mūsų nelies užmirštis, nei smilkimas...
Sakys, mus atėjęs pakeisti jaunimas—
Lezginas, kazachas tautoj amžini,
Jei amžinam darbui daina prakilni.

Vertė Faustas Kirša.

DU PASAULINIAI KARAI---DVYNUKAI

VAL. SŪNUS.

Neužilgo jau bus sukakę du metai Antram Pasauliniam Imperialistiniam Karui. Šis karas patiniamis yra tarpe tų pačių imperialistinių grupių, kaip ir 1914-1918 metų karas. Kaip tada vyriausiai karas ėjo tarpe Vokietijos ir Anglijos imperializmo už pasaulio persidalinimą, taip yra ir dabar. Tada Anglija savo pusę turėjo Franciją, Jungtines Valstijas, Belgiją, Serbiją, Rusiją, Juodkalniją ir eilę kitų valstybių. Tada Vokietija savo pusėje turėjo Austro-Vengriją. Tada Italija ir Japonija buvo Anglijos pusės, o dabar jos yra Vokietijos pusės. Prie to, šis karas apima Holandiją, Daniją ir Norvegiją, kurios pirmame kare pajėgė išsilaikyti neutrališkos. Bet dabar pasaulį yra vienas didžiausias faktorius, kurio nebuvo anam kare, būtent, tai *Sovietų Sąjunga*, kaip galingiausia pasaulį socialistinė šalis.

Tarpe pirmo ir antro pasaulinio karo mūsų yra daug bendro.

Kur įvyko didieji mūšiai 1914 metais? Šiaurinėje Francijoje, Belgijoje ir piet-vakarinėje Vokietijoje. Kur įvyko mūšiai 1939-1940 metais? Ten pat, tik pridėdant Holandiją. Kas ten mušėsi 1914 metais? Anglija, Francija ir Belgija prieš Vokietiją. 1939-1940 metais taip pat kovėsi tos pačios valstybės, pridėjus Holandiją. Kas tada vedė užpuolimą? 1914 metais Anglija ir Francija tik laikė frontą, o reikalavo iš Rusijos, kad ji savo milžinišką armiją pagelba parblokštų Vokietiją ir Austriją. Taip pat 1939-1940 metais Anglija ir Francija tik laikė frontą ir dėjo visas pastangas, kad Skandinavijos, Balkanų valstybes ir Sovietų Sąjungą įtraukus karan.

Įsilaužė per Tas Pačias Duris

1914 metų pradžioje ant Francijos-Vokietijos sienos abi pusės turėjo galingas tvirtumas. Vokietija nusprendė sumušti Franciją pirma, negu Rusija galės sumobilizuoti savo skaitlingas armijas. Bet kaizeris ir jo štabas bijojo tiesiai laužtis į Franciją, kur ant kelio buvo galingos francūzų tvirtumos Belfort, Toul, Nancy, Verdun, Reims ir tt., tad užpuolė Belgiją, kad per ją įsiveržus Francijon, kad iš ryt-šiaurių užkluptų Paryžių ir apėjus Francijos tvirtumas.

Šis karas prasidėjo poziciniu karu, nes Francija per daugelį metų buvo įsisteigus galingas *Maginot Linijos* tvirtumas, o Vokietija prieš Franciją turėjo savo *Siegfriedo Liniją*. Šis ka-

ras prasidėjo *poziciniu karu*, kada Vakarų Fronte per septynis ir pusę mėnesius vokiečių ir francūzų armijos sėdėjo tvirtumose, jų tarpe ėjo tik nedidelis apsišaudymas. Kol armijos vakarų fronte sėdėjo užsikasę, tai Vokietijos jėgos sumušė Lenkiją ir pasiruošė smūgiui prieš Franciją. 1914 metų karas prasidėjo *manevrinio karu*, nes abiejų pusių armijos per tris ir pusę mėnesius puolė viena antrą ir frontas siūbavo, bet paskui ant vietos apsisistojo.

Nuo pat šio karo pradžios buvo aišku, kad nei Francijos armija negali į Vokietiją persilaužti per Siegfriedo Liniją, neigi Vokietijos armija gali įveikti *Maginoto Liniją*.

Anglijos ir Francijos imperialistai jieškojo fronto. Jie sukurstė Suomiją prieš Sovietus ir manė įsilaužti į Vokietiją per Norvegiją, Daniją ir Švediją iš šiaurios pusės. Jų planas neišdegė, nes Vokietijos imperialistai geriau prisirengė ir pagelba naujos karo technikos įveikė priešius, okupavo Daniją ir Norvegiją, įsigijo sau naujų strateginių pozicijų karui prieš Angliją.

Anglija ir Francija planavo užpulti Vokietiją iš pietų, per Balkanų valstybes, per Jugoslaviją, Graikiją, Bulgariją, Rumuniją, kurstė karan Turkiją, planavo įsiveržti į Sovietų Sąjungos Užkaukaziją, kad iš tos pusės uždavus Vokietijai smūgį. Bet Vokietijos imperialistai laimėjo savo pusėn Bulgarijos karaliaus valdžią, Rumunijos ponus ir kapitalistus ir "ramiu" būdu tas šalis pavergė, o Graikiją ir Jugoslaviją sutrypė, kraujais aplaistė ir iš ten išrenkė anglus.

Bet didžiausias Anglijai ir Francijai smūgis buvo, tai Belgijoje ir šiaurinėje Francijoje, 1940 metais, geg. 10 d., Vokietija pradėjo puolimą prieš Holandiją, Belgiją ir Franciją. Jie savo žygį teisingai tuo, kad Belgijoje ir Holandijoje buvo Anglijos ir Francijos jėgos, kad tos šalys koncentravo savo armijas prieš Vokietiją. Į kelias dienas Holandija pasidavė. Belgijos, Francijos ir Anglijos armijos buvo apsuptos šiaur-vakarinėje Belgijoje ir Flandrijoje. Francijos apsigynimo siena buvo sulaužyta. Apie du milijonai francūzų ir pusė milijono belgų ir anglų pasidavė ir nelaisvę. Visi jų ginklai ir prisirengimai teko vokiečiams.

1914 metais Francija sumobilizavo 3,700,000 vyrų, Anglija į Franciją prisiuntė 1,000,000 karių ir Belgija išstatė 120,000 karių. Bendrai buvo 4,820,000 karių, iš kurių mūsųose dalyvavo

1,350,000. Vokietija tada prieš šias jėgas pastatė 3,800,000 karių, iš kurių mūšiuose dalyvavo 1,200,000. Tolimesnis karo bėgis įtraukė milijonines armijas.

Po 1914-1918 metų karo tūli specialistai įrodinėjo, kad atsiradus orlaiviams, tankams, kitoms mechanizuotoms jėgoms, didelės armijos bus nereikalingos, būk mechanizuotos jėgos viską atliks. Tačiau Sovietų Sąjungos Raudonosios Armijos vadai laikėsi kitų pažvalgų, ypatingai jie labai kritikavo Francijos ir Anglijos karo taktiką ir strategiją. Jie aiškino, kad busimame kare dar didesnės armijos dalyvaus, nepaisant didelės mechanizacijos; kad visos armijų dalys — pėstininkai, raiteliai, tankai, artilerija, aviacija ir kitos, turės bendrai veikti; kad net visa liaudis bus pakinkyta karui. Jų mokslas pilniausiai pasitvirtino.

1914 Metais

(1) Skaitlingos armijų dalys — pėstininkai, ginkluoti šautuvais ir vėliau kulkasvaidžiais. Armija žygius atlikdavo pėsčia.

(2) Galinga artilerija. Pradžioje karo daugiausiai buvo naudojama lengvoji artilerija, o karo pabaigoje viršūnė sunkioji. Buvo vežama arkliais arba permetama traukiniais.

(3) Greitosios armijos dalys skaitėsi raitariai ir mažas kiekis šarvuotų automobilių. Į karo pabaigą atsirado tankai, bet buvo negreiti ir silpnai ginkluoti.

(4) Aviacija buvo silpna. Lėktuvai negalėjo toli skristi, paprastu būdu svaidė mažas bombas. Pradžioje karo neturėjo nei kulkasvaidžių. Jų radijus buvo mažas.

(5) Silpnas susisiekimas, paštas, telefonas ir telegrafas. Radio buvo dar tik savo užuomazgų. Susisiekimui naudojo balandžius, šunis bei raitelius.

(6) Silpnai išvystytos inžinierų armijos dalys, kurios nutiesdavo tiltus ir kelius.

1939 metais karas prasidėjo ir tuoju milžiniškos armijos buvo pastatytos ir pozicijos. Francija sumobilizavo 5,500,000 vyrų; Anglija į Franciją atvežė 400,000 karių; Belgija išstatė 500,000 karių ir Holandija 500,000 karių, bendrai, 6,900,000 karių. Iš jų mūšiuose dalyvavo 4,400,000 karių. Vokietija prieš šias jėgas sumobilizavo 6,700,000 vyrų, iš kurių mūšiuose dalyvavo nuo 4,000,000 iki 5,000,000 karių. Reiškia, mechanizacija ir nauji ginklai armijų kiekiu nesužaidino.

Nauji Ginklai

Per ketvirtadalį šimtmečio karo ginklai toli nužengė, tas pakeitė taktiką ir kovos būdus. Štai kokis palyginimas armijos dalių tarpe tų dviejų karų:

1940 Metais

(1) Pėstininkai apginkluoti automatiškais šautuvais, granatomis, minosvaidžiais, artilerija. Tai naujos rūšies pėstija, kurią klenoja ne jos kojos, bet sunkvežimiai.

(2) Dar galingesnė artilerija, veik visa mechanizuota, greitai permetama motorų pagalba, toliau siekia, turi stipresnius šovinius.

(3) Galingos ir įvairios mechanizuotos armijos dalys — motoriniai dviračiai, ginkluoti kulkasvaidžiais, tankai su galinga artilerija. Šios armijos dalys gali veikti savistoviai, apsupti priešą, naikinti jo užfrontę.

(4) Milžiniški orlaivynai, tūkstančiai bombnešių. Yra mūšio ir užpuolimo lėktuvai. Yra ir tokie, kurie veikia nakties laiku. Specialieji parašūtistų armija. Lėktuvai ne vien perveža patrankas, bet ir mažus tankus. Jie ginkluoti daugybe kulkasvaidžių ir net kanuolių.

(5) Gerai išvystytos susisieki-mo dalys. Radio pagalba susisieki-ma palaiko ne vien armijos atskiros dalys, bet net atskiri tankai ir orlaiviai.

(6) Galingos inžinierijos dalys, kurios su savimi vežasi priemones greitai veikti, kad nesutrūktų armijos žygiavimas.

Taip naujais ginklais apsiginklavusios armijos išėjo į kovą 1939-1941 metais. Vokietijos imperialistai geriau išmoko naudotis naujais ginklais. Jie paėmė pamokas iš Ispanijos, Etiopijos, Chinijos karo, iš Raudonosios Armijos patyrimų. Anglijos, Francijos ir Amerikos karo specialistai pasilikę prie senų metodų. Užteks priminti tik kelis faktus.

Raudonoji Armija jau seniai naudojo didelius tankus. Anglijos, Francijos, Amerikos ir Italijos karo vadai daugiau buvo linkę prie mažų tankų. Karas už tai italus, anglius ir francūzus skaudžiai nubaudė.

Raudonoji Armija jau nuo seniai apsiginklavusi dideliais bombnešiais. Anglijoje, Francijoje ir Amerikoje tas ginklas buvo nedakainuotas. Tik karo sąlygose pradėta budavoti dideli lėktuvai ir tvirtai ginkluoti ne vien kulkasvaidžiais, bet ir artilerija.

Jau virš dešimt metų Raudonoji Armija laikė pratimų numeta tūkstančius parašiotistų. Anglai ir amerikiečiai iš tų armijos dalinių tik juokus darė, sakydami, kad tas "gražiai atrodo tik judžiose." Bet karo praktika parodė, ką reiškia ši armijos dalis.

Raudonosios Armijos vadai visada sakė, kad moderniškame kare vienas ginklas papildo kitą, o orą valdyti, tai svarbiausia. Karas tą patvirtino, kada vokiečių karo laivai, dėka tam, kad jų lakūnai viešpatavo ore, mušė dešimt kartų galingesni anglių laivyną Norvegijos, Graikijos ir Libijos pakraščiuose.

Pirmame Pasauliniame Kare mūsų pradėdavo artilerija. Ji prirengimo darbą vesdavo kelias dienas, o vietomis savaites. Pėstininkai sėdėdavo apkasuose ir laukdavo, kada artilerija atidarys "vartus" priešo fronte. Tuo kartu priešas traukdavo į tą punktą naujus padrūtinimus ir todėl, nepaisant baisaus bombardavimo ir galingų jėgų, niekur pilnai fronto negalėdavo pralaužti, jį tik įlenkdavo.

PIRMAS PUSMETIS KARO

1914 Metais

Prezidentas Wilsonas, demokratas, paskelbė, kad Jungt. Valstijos bus neutrališkos. Bet Amerikos kapitalistams leido gaminti ginklus ir amuniciją kariaujančioms valstybėms. Turcijai pelnai augo. Du mėnesiai nuo karo pradžios jau kėlė užuojautos obalsį Belgijai. Tas daugiau davė Amerikos kapitalistams karo užsakymų. Po penkių mėnesių nuo karo pradžios Wilsonas įsakė daugiau ginkluoti Ameriką.

Dabar pirmiausiai prieš užpuola fronte ir už frontą šimtai ir tūkstančiai orlaivių, kurie bombų pagalba ardo fronto pridengimą, daužo kelius, naikina tiltus, sandėlius, neleidžia į frontą padrūtinimų. Tuo kartu galinga artilerija atidengia kelių valandų baisią ugnį. Paskui puola šimtai tankų, sulaužo frontą, įsiveržia giliai už frontą, apsupa armijos dalis. Tankų brigadoms į pagelbą stoja pėstininkai, kurie dažnai permetami sunkvežimiais į pat mūšio pozicijas. Ši taktika davė vokiečiams galimybę apsupti dideles priešų armijas ir jas suimti.

Sovietų Sąjungos karo specialistai G. Karajev ir L. Uspenski mato sekamas Anglijos ir jos talinkinių klaidas: (1) Politinės ir diplomatinės karo išvakarėse, kada Anglija, Francija ir Amerika nedakainavo Sovietų Sąjungos jėgos, jos kovos už taiką; kada imperialistai spekuliuoja, kad iššaukti Vokietijos, Italijos, Lenkijos ir Japonijos karą prieš Sovietų Sąjungą. (2) Anglijos ir Francijos karo spekuliacija, kada jos neatėjo Lenkijai į pagelbą, bet vis dar tikėjosi baigti karą su Vokietija, ir pradėti prieš Sovietus. (3) Anglijos ir Francijos pasyviškumas, nenaudojimas savo jėgų karo pradžioje, bet spekuliacijos, kad kitų rankomis jį išlaimėjus. (4) Turint savo pusę galingą industriją, neišsėmamas žmonių jėgas ir begalinius žaliavų šaltinius, nesugebėjimas išvystyti ofensyvą prieš Vokietiją. (5) Nesupratimas to, kad nauji ginklai įnešė į kovos lauką naują taktiką.

Karas ir Amerika

Kaip 1914 metų karo pradžioje Jungtinės Valstijos pasiskelbė bus neutrališkos, taip jos pasielgė ir šio karo pradžioje. Kaip Jungtinės Valstijos įsitraukė į Pirmą Pasaulinį Imperialistinį Karą ir kaip jos įsitraukia ir į dabartinį, tam privesime šiuos palyginimus:

1939-1940 Metais

Prezidentas Rooseveltas, demokratas, paskelbė, kad Jungt. Valstijos bus neutrališkos. Pirmas Neutrališkumo Aktas. Uždrausta Amerikos laivams plaukti į karo apimtas jūras; uždrausta amerikiečiams važinėti kariaujančių šalių laivais; uždrausta duoti paskolas kariaujančioms šalims ir pristatyti joms ginklus ir amuniciją. Bet po dviejų mėnesių nuo karo pradžios Rooseveltas sutiko, kad kariaujančios šalys gali pirkti Amerikoje ginklų ir amunicijos, tik jos turi už tai "cash" mokėti ir pačios parsivežti.

ANTRAS PUSMETIS KARO

1914 metais

Wilsonas turėjo daug nesmagumo su Anglija, kuri kliudė Amerikos prekybai. Jis reikalavo, kad Anglija nesulaikytų po Amerikos vėliava laivų, siuntė protesto notas. Bet gegužės mėnesį, 1915 m., įteikė protesto notą Vokietijai dėl nusikandimo "Lusitania." Kitą notą prieš Vokietijos submarinų veiklą.

1939—1940 metais

Rooseveltas visais būdais remia finų baltagvardiečius prieš Sovietų Sąjungą. Kongresas sutinka perleisti prekybos laivus Anglijai. Rooseveltas kandidatuoja į trečią terminą kalba, kad jis išlaikys Ameriką nuo karo. Bet vis daugiau kalba už Angliją, protestuoja prieš Italiją, kam ji stojo karan prieš Angliją ir Franciją. Įveda verstinę kareiviavimą. Rooseveltas be kongreso užgyrimo perveda Anglijai 50 karo laivų, naikintojų, o vėliau dar 30. Kalba už tai, kad Amerika turi apginti Atlantiką.

TREČIAS PUSMETIS KARO

Wilsonas suteikia Anglijai ir Francijai \$500,000,000 paskolą. Reiškia, Amerikos doleris jau kariauja. Talkininkų užsakymai ant ginklų ir amunicijos auga. Amerikoje komercinė spauda jau atvirai rašo už Anglijos ir Francijos imperialistus. Išveja Vokietijos atstovus Von Papeną ir Boy-Edą. Nutraukia diplomatinį ryšius su Vokietija. Siunčia Vokietijai protestus dėl "Arabic" ir "Sussex" laivų nuskandinimo. Wilsonas sutinka, kad Amerikos ginklų ir amunicijos gamintojai bei bankai gali teikti Anglijai, Francijai ir jų sąjungininkėms paskolas.

Po dviejų metų ir 9 mėnesių nuo karo pradžios Jungtinės Valstijos jau tampa įtrauktos į karą. Tas karas Amerikoje pagimdė apie 20,000 naujų milijonierių, o darbo liaudžiai atnešė vargą ir skurdą.

Taip Jungtinės Valstijos įstojo į Pirmą Pasaulinį Imperialistinį Karą, taip jos eina į Antrą Pasaulinį Imperialistinį Karą.

Bet Amerikos liaudis karo nenori. Ypatingai kietas liaudies karui pasipriešinimas buvo 1939-1941 metais. Jaunuolių, negrų, moterų, įvairių darbo unių ir pagaliau Amerikos Liaudies Kon-

Rooseveltas atvirai pasisako už Anglijos imperijos apgynimą. Jo delegatai pasirašė su Kanada sutartį, pagal kurią Jungtinės Valstijos apsiima ginti Kanadą. Bet rinkimų kampanijoje vis dar tvirtina: "Tėvai ir motinos, Amerikos jaunuoliai nebus siunčiami į užsienio karus." Jungtinės Valstijos ginkluojasi daugiau, kaip bent kada pirmiau. Rooseveltui reikalaujant, pravedamas "Lend-Lease" bilius, pagal kurį Anglijos pagelbai skiria \$7,000,000,000. Paima Greenlandiją ir gauna tūlas Anglijos salas. Paima Amerikos prieplaukęs Vokietijos, Italijos, Francijos ir kitų šalių laivus. Šauksmai, kad "Anglijos karas, tai Amerikos karas!" kad "Atlantiką reikia apginti!" Reikalauja paimti Francijos salas ir Dakar prieplauką Afrikoje. Kursto Graikiją ir Jugoslaviją į karą, žada Amerikos didelę pagalbą. Grumoją Francijai ir Vokietijai "nepaskelbtu karu," įsako Amerikos laivams plaukti į Raudonąsias Jūras, kur eina karas. Amerikos valdančioji klasė ir Roosevelto administracija už karą. Amerikos liaudis prieš. Kas bus?...

gresas, kurie atstovavo desėtkus milijonų piliečių, pasisakė prieš karą. Amerikos darbo liaudis supranta, kad šis karas, kaip ir 1914-1918 metų karas, yra imperialistinis—karas tarpe pasaulio grobių, karas už kitų šalių pavergimą, karas svetimas darbo liaudžiai.

DONELAITIS: BAUDŽIAUNINKŲ DAINIUS

J. ŽIUGZDA

Lietuvių literatūros istorijoje K. Donelaičio vardui priklauso ypatinga vieta. Tai pirmasis lietuvių rašytojas, parašęs stambų vertingą pasaulietiškos literatūros kūrinį, turintį reikšmės ne tik lietuvių literatūroje. Tai rašytojas, neturėjęs sau lygių lietuvių literatūroje ne tik Aštuonioliktame amžiuje, bet dar ilgokai ir Devynioliktame amžiuje. Drauge su tuo tai rašytojas, kurio kūryboje gyvai atspindi Mažosios Lietuvos lietuvių buitis Aštuonioliktame amžiuje, kada šarvuotųjų vienuolių kryžiuočių palikuonys ir jų pasikviesti įvairių vakarų Europos kraštų vertėivos bei dvarininkai be pasigailėjimo spaudė pavergtus lietuvius baudžiauninkus, naikino jų kalbą,

Užveždos plaka baudžiauninkus būrus.

papročius, griovė visą jų gyvenimą. Vadinamosios Mažosios, arba Prūsų, Lietuvos lietuviai tai tikra auka tų kruvinių pramogų, kurias krikščionybės ir Kristaus mokslo vardu popiežiaus laimainami rengė vidurinių amžių feodalai, kunigai ir įvairūs ginkluoti vienuoliai pagonių kraštuose. Šie „krikščioniškosios meilės“ skelbėjai, kryžiuočiai, panelės Marijos ordino vienuoliai ir kitais šventais vardais vadinami plėšikai jau Trylik-tame amžiuje po ilgų kruvinių 50 metų kovų nugalėjo silpniau ginkluotas vakarines lietuvių gimines, visiškai išnaikino atkaklesnius laisvės gynėjus, visus kitus pavergė ir padarė atėjusių dvarininkų baudžiauninkais. Su laiku tuos baudžiauninkus apkrikštijo ir privertė garbinti tą patį dievą, kurio vardu juos žudė, naikino ir griovė visą jų gyvenimą.

Ir taip ilgus šimtmečius baudžiauninkiška lietuvių liaudis vilko sunkų spriespaudos jungą, o engėjai dvarininkai ir jų talkininkai kunigai įtikinėjo baudžiauninkus, kad tokia santvarka esanti dievo leista ir kad jai priešintis esą reikėtų priešintis paties dievo valiai.

Kristijonas Donelaitis (1714—1780) kaip tik tokių sąlygų sūnus. Gimęs ir išaugęs vargingoje kaimo aplinkoje, jis iš mažų dienų giliai įsidėmėjo visas tas skriaudas ir vargus, kuriuos vargo baudžiauninkai, ponų engiami. Jis matė, o vėliau ir giliai įprasmino visas tas neteisybes, kuriomis buvo pagrįsti baudžiaivos santykiai. Būdamas poetiškai jautrus ir giliai humaniškas, jis visa savo gilia užuojauta buvo baudžiauninkų pusėje, visada pasiryžęs juos užtarti ir užtaręs visada pasiryžęs be jokių nusileidimų plakti dvarininkų ir jų padėjėjų—vachmistų bei kitokių pareigūnų savanaudiškus užsimojimus.

Iš kitos pusės, iš mažų dienų jautri Donelaičio siela buvo apipainiojama religinėmis pinklėmis; jis, anksti netekęs tėvo, buvo motinos rengiamas dvasininko pareigoms, mokėsi Karaliaučiaus religinėje katedrinėje mokykloje, o paskui Karaliaučiaus universiteto teologijos fakultete ir didelę savo gyvenimo dalį iki pat mirties buvo klebonu. Toks auklėjimas ir visa religinė gyvenimo aplinka organizavo Donelaičio sąmonę tokia linkme, kad jis negalėjo objektyviai pažinti gyvenimo sąlygų, negalėjo suprasti tikros socialinių santykių esmės nei tikrų pagrindų, kaip lygiai negalėjo matyti tikrų esamosios santvarkos raidos perspektyvų. Teologine prasme jis vertino ir žmogaus paskirtį žemėje, ir jo prievoles, ir visus santykius.

Donelaičio poezijoje, jo skambiais hegzametrais nupintoje „Metų“ poemoje, ištiesai reiškiasi gilūs prieštaravimų atspalviai. Kaip teologas dvasininkas, visur, ir gamtoje, ir žmonių gyvenime, jis mato dievo valios reiškimąsi, ir net tuomet, kai žiauraus šykštuolio dvarininko sumuštas numiršta šaltysius Pričkus, jis Seldo lūpmas taip ramina sujaudintus žmones:

„... Ne per daug dėl to nusiminkim!
Juk be dievo svietė nieks negal nusiduoti.
Ponai žemės šios negal be jo ponavoti,
O mes, būrai, vėl be jo negaline vargti.
Kožnas tur, kaip dievs jam skyręs yr, pasikakint!.

Betgi Donelaitis poetas, žmogus labai jautrus kitų nelaimėms ir vargams pro visą mistiką įžvelgia realų gyvenimą ir nesivaržydamas kelia aikštėn to baudžiaivos vargais pagrįsto gyvenimo

negeroves ir ponų bei jų pataikūnų savanaudiškumą bei dvasinį menkumą. Drauge su tuo jis su didele meile ir užuojauta piešia kasdieninį būrų gyvenimą su visais jų vargais ir džiaugsmais. Štai kasdieninės baudžiosios paveikslas:

"Tu su manim žinai, kaip būrą baudžiava baudžia, Ir kaip bėdžius toks, kasdien kantriai pasilenkęs, Po baisioms vargų naštomis vos gal atsidvėsti. Ak, kas gal visokias mūs bėdas surokuoti! Vasara, kukl žinai, kasmet tik vos pasirodo, Štai kiekvienas žioplų jau būrą pradedo stumdyt. Kaspars, ant galvos iškėlęs skiauturę riebią, Kaip gaidys vištas gainiodamas, gandina žmones; Ale jo tarnas Diksas dar baises pasipurtin, Kad jis, kardpalaikį nei pons prie šalies prikabinęs, Tarp baudžiauninkų mudraudams rėkti pagauna."

Išalkęs, išvargęs ir ištroškęs būras, "savo sausą truputį kramtęs."

"...iš bėdos, pas klaną kokį nušokęs, Ištisas ir didžiai dūsaudamas, vandenį laką. Kur vabalai visoki su varlėmis šokinėja, O štai Diksas su lazda dar muša nabagą."

Aukštai vertina Donelaitis visokią darbą ir karčių pašaipos žodžių nesigaili tokiems ponpalaiams, kurie iš kurio nors darbo tyčiojasi:

"Tils nusilejęs ponpalaiš, rods, juokiasi būrams Ir besišypsodams jų darbus niekina bloznas, Lygiai kad toksai be būrų gal pasivalgyt. Ak! kur dingtų ponai, kad jie būrų netektų Ir kad bėdžius toks su mėšiu jiems nepadėtų. Taigi nebokite, klapai, kad išmėždami mėšius, Kartais dėl visokių kvapų turite čiaudyt Ir kad jūs staldę daugyk klampodami stenat. Rods, darbelio jūsų ponaičių luposi nosis Baidos ir vis poniškai užkumpusi juokias; Ale dabok tiktai, kaip veikiai ji nusilenktų, Kad barščius nedarytus ir prisivilusią gručę Taip, kaip bėdžiai mes, kasdien į vėdarą kištų Ir su mumis drauge prisivargt į baudžiąvą sukty."

Dažna proga Donelaitis primygtinai pabrėžia didžią darbo žmonių reikšmę ir dykduonių ponų tuštumą:

"Rods, yr daug žioplų, kurie nabagėlių būrą Iš nelabos širdies per paiką drimelį laiko, O štai patys juk daugyk kaip drimeliai elgias. Kas tokiems išdykėliams gardžiai pasivalgyt Ir prisisiurbt saldžiai pelynų reiką kofną, Kas dirvas užartų, sėtų bei nuvalytų, Kas grūdėlius iškultų ir parduot nuvažiuotų, Kad nei Lauro nei dosningo Križio nebūtų?"

Paveikslų, kuriais Donelaitis išaukština darbą ir darbo žmogų, "Metuose" labai gausu, ir visuose tuose paveiksluose jauti nuosirdų poeto prisirišimą prie vargstančio būro ir norą jam padėti, gražių žodžių paguosti.

Išaukštindamas darbą bei darbo žmogų baudžiauninką ir drauge su tuo parodindamas dykduonių ponų menkystę bei parazitiskumą, Donelaitis gana dažnai dar ryškiau pabrėžia visišką ponų moralinį susmukimą, savanaudiškumą, nepaprastą žiaurumą:

"Štai, viens pons, puikiai rėdyts (tik gėda sakyti), Mislyk tik, aukščiausių ponų viens, prisidėjęs Ir visokių rincvinių svetimų prisikošęs Voliojos ant aslos ir prasikeikdamas rėkė. Žinom juk visi, kaip ponai keikdami rėkia. Bet dar tai negana: jis, vis pinigų graibydamas Ir besispardydams, su valgiais parmetė stalą. Taip, kad šunys, iš visų pašalių susibėgę, Poniškus valgius bei brangius viralus edė."

Tarp būrų tolygių reiškinių teparodo Donelaitis reiškiantis tik tinginių, nenaudėlių gyvenime, tokių, kokie yra atvaizduoti Slunkius, Plaučiūnas; betgi ponų ar jų pataikūnų gyvenime tokius reiškinius poetas vaizduoja kaip normą, kaip paprastą visuotinę dalą.

Kad ponai ir jų "dumčiai" muša būrus, apie tai Donelaitis su pasipiktinimu kalba daug kartų. Žiauriausias tos rūšies pavyzdys yra paveikslas šykštuolio Kasparo, išsiuntusio žiemos darganoje būrų į Karaliaučų su jais. Bijodamas, kad su jo pinigais kas neatsitiktų, šykštuolis ponas

"Verkė kasdien ir naktį rimt negalėjo. Kartais keikė taip, kad jo vaikai nusigando, O vėl kartais iš knygelių poterių imdams Irgi dūsaudams pas knygas, aukštyn pažūrėjo."

Suskaičius parvežtus pinigus—tris maišus pinigų, ponas pasigedo vieno šilingo ir

"...dėl iškašos tos taip nusigandė, Kad per visą naktį vėl miegot negalėjo, O išausęs jau taip sumušdino Priekų. Kad, vos triš dienas sulaukęs, numirė bėdžius. O būrus visus, kurie jo pardavė grūdus, Liepė todėl plakt, kad jie pasivilę buvo Ir tiek rūpėčių sunkių jau būvo padarė."

Donelaitis "Metuose" su didele meile pateikė gyvus būrų baudžiauninkų gyvenimo ir jų darbų paveikslus, negailestingai parodė dvarininkų ir jų pakalikų savanaudiškumą, moralinį supuvimą ir žiaurumą, nupiešė visą eilę gražių gamtos vaizdų, visa tai atvaizduodamas skambiais hegzametrais, kupiniais gyvų, sodrių liaudiškų žodžių bei posakių. Dėl šių ypatybių Donelaičio poezija ir dabar nenustoja savo reikšmės. Ji yra gyvas atspindis Aštuoniolikto amžiaus lietuvių baudžiauninkų gyvenimo atėjūnų dvarininkų priespaudoje.

Religinis Donelaičio išauklėjimas, jo teologinės pažūros paveiklė tai kurių gyvenimo reiškinių interpretavimą tam tikra mistiška linkme, nedavė poetui pažinti tikrąjį socialinio gyvenimo sąlygų bei jo raidos, bet vis dėlto nenumarino jo talento. Ir pro teologijos rūkus jis matė vargstančius ir sunkų gyvenimą velkančius baudžiauninkus, matė nepakenčiamą išnaudotojų dvarininkų gyvenimą, jų žiaurų elgesį su baudžiauninkais ir tai nuosirdžiai atvaizdavo savo poezijoje.

KOVA SU ŽMONIŲ KANČIOMIS

MIKE GOLD

Komunizmas yra paremtas ta mokslinė ideja, jog žmogus nebuvo pradėtas su grieku ir jog jis vertas malonaus gyvenimo ant žemės. Tatai skamba taip labai paprastai ir protingai, jog atrodo, kad tas neturėtų nieko užgauti. O betgi šita ideja prieštarauja daugumai teologijų. Ji taipgi priešiną kapitalistinei ir fašistinei filosofijai, kuri negali gyventi be vergijos. Kur tik užėisi vergiją, ten rasi "tragišką požiūrį į gyvenimą." Epikurizmas* gali būti viešpačių privatinė filosofija, bet jie savo vergams duoda tiktai savęs užsiginimą ir išvermingumą nešti uždėtą jungą. Laimė po mirties—vienintelis vergams maistas.

Aišku, jog tam tikras kentėjimas yra gyvenimo dalimi. Bet ta ideja, kad žmogus atsiųstas ant žemės tiktai kentėjimui, galėjo gimi tiktai bevilių pesimisto galvoje. Tačiau tokios klaidingos idejos reikalingos beviltinai santvarkai, kuri paremta vergija, arba jos nebūtų galėjusios bujoti taip ilgai ir būti įkvėpimu tokiai daugybei pamokslų, laikraščių editorialų ir prakalbų. Išties, šiandien pavojingiausias ir revoliucingiausias mokslas yra skelbiamas, kad žmogus gimė linksmam, smagiam gyvenimui, ir kad žmonės gali pasiekti linksmybę visiems savo organizuotomis pastangomis.

Mokslų pirmynžangos istorijoje mes užiname daugybę nepaprastų padavimų apie teologijos (bažnyčios) priešinimąsi naujiems išradimams, kurie žadėjo palengvinti arba sumažinti žmonių kentėjimo našta.

Viena iš keisčiausių bažnyčios kovų, tai buvo jos kova prieš anesteziją (prieš apmarinimą laike operacijos arba gimdymo). Po to, kai Amerikos dentistai apie 1844 metus pradėjo sėkmingai tam tikslui panaudoti eterį, šitą naują vaistą pradėjo vartoti ir Anglijoje. Pirmutinis jį ten pavartojo Dr. J. Y. Simpson apmarinimui motinos laike gimdymo, idant sumažinti jai skausmus. Bet jam nepatiko eterio erzinančios ypatybės ir jo nepriėmė kvapšny. Todėl jis pradėjo vartoti chloroformą. Jis rado, kad chloroforma pilnai patenkinantis tam tikslui vaistas ir 1847 metų lapkričio mėnesį jis išleido brošiūrą "New anaesthetic agent as a substitute for sulphuric ethers in surgery and midwifery."

*Graiko Epikuro mokslas, kurio pagrindū buvo geradarybė, kaip vienintelis laimės šaltinis.

Dr. Simpsono energingas rėmimas vartojimo chloroformos pagimdė vieną iš aštriausių kovų, kurias mokslui teko panešti savo ilgam ir revoliuciniam progresui. Škotijos teologiškai autoritetai (viršylos) pasipriešino chloroformai dėl sumažinimo gimdymo skausmų. Jie sakė, kad tai esąs neleistinas kišimasis į Dievo valią.

Anais laikais Škotijoje moterys būdavo deginamos ant laužo už bandymą panašiu būdu sumažinti gimdymo skausmus. Dvasiškija tvirtai tikėjo, kad visos moterys yra atsakomingos už Jievos pirmąjį grieką ir todėl visos jos turi būti baudžiamos už tą seną ir beveik pamirštą nuotikį su tuo užgintuoju obuoliu. Jos turi kentėti. Jos turi visados kentėti. Dievas padarė gimdymą taip skausmingu su tuo tikslu, idant nubausiti moteris! Bandymas sumažinti tą skausmą reiškia pasipriešinimą Dievui. Chloroforma buvo šventvagystė.

Dr. Simpson'as susilaukė tokio persekiojimo, kokį turi panešti 1941 metų komunistas, kuris skelbia, kad vyrai ir moterys nėra kokios ten dievybės atsiųsti ant žemės kentėti nereikalingus nedarbo ir karo skausmus. Atrodė, kad visi Simpsono pamatuoti argumentai bus veltui, bent jau Škotijoje. Tada jis griebėsi labai keisto ir net juokingo argumento, ir laimėjo!

Dr. Simpson nurodė, kad pačioje Biblijoje (skyrįje 2-ram, paragr. 21-mam) sakoma, jog pats Dievas, pirmutinėje mums žinomoje operacijoje, pirma negu išėmė iš Adomo šono šonkaulį dėl sutvėrimo Jievos, jis jį, Adomą, užmigdė giliu miegu, tai yra, apmarino. Todėl ir šiandien vartojimas anestezijos yra pateisinamas!

Sakoma, kad šitas bibliškas argumentas uždarė burnas teologams. Bet aš abejoju, ar būtų galima taip lengvai uždaryti burnas tiems karo isterijos apimtiems pamokslininkams, kurie nuolatos amerikiečiams perša dvasinį karo grožį.

Biblija yra pilna išreiškimų, giriančių taiką, brolybę ir socializmą. Kristaus prakalba ant Kalno toli gražu nėra garbinimas karo, neigi patsai Kristus buvo kokio nors Prekybos Buto agentas. Jeremijus pranašavo atėjimą tokių laikų, kada teisingumas plauks, kaip išgydantis vanduo, ir apdengs visą žemę, o ginklai bus paversti į nuoragus. Dauguma pranašų įsivaizdavo kooperatyviško gyvenimo galimybę daug anksčiau prieš Marksą ir daug pirmiau, negu mokslas patvirtino.

NAUJOJI LIBERALŲ EVANGELIJA

A. B.

Dvasiškiškai nebesiseka. Žmonės nori gyventi. Jie nori gyventi žmoniškai. O tam reikalinga maisto, drapanų, pastogės, šiek tiek šiaip gyvenimo raskazių. Jie nebepasitenkina prižadais danguje. Net ir tie, kurie iš seniau tebetiki Dievui, kalba ir sapnuoja apie geresnį gyvenimą dar čia ant žemės.

Dvasiškičia tuos žmones vadina materialistais — „pilvo garbintojais,“ atitrūkusiems nuo Dievo ir krikščionybės, šiaudiniais krikščionimis. Lai bus ir taip. Tie žmonės mokinasi iš savo dvasiškų vadovų, kurie savo mokslą praktikuoja iš antro galo — pirmą apsirūpina medžiaginiais, o paskui drožia pamokslus apie dangiškas vertybes po mirties.

Visai mums negaila smunkančio dvasiškiškos biznio. Juo greičiau tam bizniui nebeliks vietos, tuo sveikiau bus gyventi.

Deja, ne taip lengva atsikratyti nuo apgavystės, nepaisant jos formos. Kai viena forma nusinešioja, kita atsiranda. Kai vienį apaštalą nusibosta, atsiranda kiti. Ir kol yra sąlygos, tol apgavystė ir apgavikai bujos.

Štai mūsų kraštą, Ameriką, užplūdo nauji apaštalai su naujomis apgavimomis evangelijomis. Jais yra mūsų politiniai pablūdę liberalai. Juos ir suskaičyti nebegalima. Kai nebuvo krizio, kai nereikėjo kailį į pavojų statyti, nemažai jų buvo prisiplakę prie liaudies ir pirmos jos vadais. Kai kurie jų net flirtavo su komunizmu. Dar kiti statėsi kairesniais už komunistus ir komunistus kritikavo iš kairės.

Bet vos tik išmušė karas ir buržuazija apskus aplinkui galvą sušvilpę botagą, kaip tie žvirbliai, mūsų liberalai (ne visi, bet beveik visi) leidosi į krūmus. Iš sykiro atrodė, kad gal jie ten ir glūdės. Bet po biskį įsidrąsino. Vėl pradėjo pasirodyti, bet jau kitomis plunksnomis pasipuošę ir kitokią giesmę begiedą. Visi jie mušasi į krūtinę ir sakosi praeityje amžinai griesiję, bet daugiau nebegriesijsią. Jų kairumas buvęs juos visai apglušinęs. Tik dabar jie pamatę tiesą ir šviesą. O kas per viena ta jų šviesa, tai pamatysime vėliau.

Visų tų „atsivertėlių“ čia neminėsimė — negalėtumėme, jeigu ir norėtumėme, nes, kaip jau sakytą, jų per daug yra. Pavyzdžiui užteks tik kelių. Kadaiše kairiajam fronte garsiai skambėjo vardai MacLeish, Granville Hicks, Lewis Mumford, Malcolm Cowley, Paul de Kruif, Mau-

rice Hindus ir kitų. O kur jie šiandien? Iki vienam anoje pusėje barikadų. Visų jų vyriausiu gyvenimo tikslu staiga pavirto įpiršimas Amerikos žmonėms šio karo dorybių. Jei tik Amerika įstotų į šitą šventą karą prieš Hitlerį, išganymas būtų visiems!

Anoje pusėje visos nedorybės, o šitoj pusėje visos dorybės. Hitleris velnias su ragais, o Churchill yra aniuolas su sparnais. Mes pražysime, jeigu Anglija pralaimės. Mūsų demokratija subyrės su pirma diena Anglijos imperijos subyrėjimo. Mūsų visa ateitis amžinai prižišta prie Anglijos imperijos gyvavimo, kaip ji yra šiandien. Todėl ją reikia gelbėti—gelbėti visais būdais.

Šitaip dabar nuo visų stogų gieda taip vadina mi buvę kairiausi liberalai. Juo kairesni jie buvo metai du atgal, tuo reakcioniškesni jie yra šiandien.

Jiems skirta ypatinga rolė. Jie turi laimėti liberališkas mases, ypatingai inteligentią šitai naujai karinei avantiūrai. Jų pareiga padėti žmonėms užmiršti Pirmojo Pasaulinio karo baisenybes ir persigerti Naujojo Pasaulinio karo dorybėmis. Viskas tam, kad greičiau Amerika būtų įvelta į karą!

Bet tai jų „garbingai“ misijai reikalingos specialės priemonės. Jie turi skiepyti masėms naują evangeliją. Jie turi rodyti joms tą laimę, kuri jų laukia gyvenime po karo. Laimė, žinoma, jeigu Amerika padės nušluoti nazizmafašizmą. Pirmučiausia reikia, ne kaip kitaip, bet karo pagalba, pagauti Hitlerį ir Mussolinių—lygiai kaip anais metais „pagavome“ kaizerį. Tuo tarpu turime užmiršti viską—ypatingai klasių kovą, ypatingai savo asmeniškų „siaurus“ reikalėlius, kaip kad alga, arba darbo valandos, arba darbo sąlygos dirbtuvėje, arba teisė neati-duoti tai, kas laimėta ilgų metų sunkios kovos pagalba. Dabar atiduokime viską, o paskui turėsime viską!

Turėsime be galo daug, beveik rojų. Mūsų kapitalistai po karo virs aniuolais. Dabar jiems viską atiduokime, o paskui jie mums viską atiduos.

Štai grupė tokių apaštališkų liberalų išleido net specialę deklaraciją. Septyniolika jų po deklaraciją pasirašo. Apart keleto amerikiečių, matome vardus panašios rūšies geradarių anglų ir vokiečių. Jų tarpe figuruoja ir Thomas

Mann. Jų deklaracija ne bet kokia, bet gerokos knygos dydžio programa dėl ateities surėdymo. Ateitis turės būti tokia, kokią šitie liberalai išgalvojo. Ir jie savo deklaraciją pavadino "The City of Man, a Declaration of World Democracy".

Ir kaip gi tas jų sugalvotas naujas rojus atrodys? Ogi ve kaip:

"Privatinė nuosavybė bus leidžiama kaip biologinė neišvengiamybė ir kaip socialiai naudingas dalykas. Bet Teisių Bilius, kuris prižada, kad privatinė nuosavybė negali būti paimta visuomenės vartojimui be teisingo atlyginimo, turės būti papildytas Pareigų Bilium, nurodančiu, kad privatinė nuosavybė bus nepakenčiama už teisingo viešojo naudojimo ribų. Tuo būdu turi būti apribotas turto susikuo-pimas ir jo perdavimas būsimoms kartoms.

"Moralybė turės pirmenybę ant ekonomikos, ne ekonomika ant moralybės."

Tai toks bus ateities rojus. Jeigu skaitytojas nepajėgia jį įsivaizduoti, kaip jis ištiesų atrodys, tai ne liberalų kaltė: jie patys irgi nesupranta. Jie turi ką nors žadėt, idant laudį užmigdyti, tai ir žada. Jie paliks privatinę nuosavybę, nes tai yra biologiška neišvengiamybė, tai yra, taip jau gamtos sutvarkyta. Tiktai šita nuosavybė bus apribota. Kas ją apribos? Kam čia svarbu. Ką darysime su mūsų milijonierių Fordų, Morganų ir Rockefellerių nuosavybėmis, irgi aišku: jas irgi apribosime. Bet daleiskime, kad jie nesi-duos tam apribojimui? Kas tada? Bet tai kvaili klausimai. Jie, milijonieriai, pasiduos, žinoma. Taip sako mūsų liberalai. Taip skelbia jų naujoji evangelija. To reikalauja jų išgalvotas ateities rojus.

Ko mums dabar reikia, tai nušluoti nazizmą nuo žemės paviršio karo pagalba. Tad jūs, darbininkai, tik galvokite apie rojų po karo ir tuomi pasitenkinkite. Pamirškite viską kitą. Ateikite ir guldysite galvas už Anglijos imperijos išgelbėjimą.

Pamirškite ir tai, ką jums žadėjo tokie pat auksaburniai liberalai 1917 metais, kai mūsų prezidentu buvo demokratas Wilsonas. Pamirškite, ką žadėjo tada ir ką gavote po karo. Pamirškite reakciją, kalėjimus, streikų laužymą, bedarbę, šaudymą karo veteranų Washingtone pokariniam laikotarpyje. Tada mūsų plutokratija buvo nedora, bet dabar ji bus nuolanki ir nuolaidi! Ką tik jūs norėsite, viską gausite ramutėliu keliu!

Štai evangelija, štai misija, štai vaidmenis mūsų liberalų, buvusių prisiplakėlių, visokių MacLeishų, Mumfordų, Hicksų.

Kelionė iš Vergijos

Man beeinant, kur ramybė,
Kur vergams jau saulė teka,—
Sunkus kelias—akmenynai
Ir mirtis dar seka.

Sek' mirtis, ta bėlaikinė—
Ją reik nugalėti,
Kad su ja kova laimėti,
Reik jėgų turėti.

Štai prisėlino mirtis,
Kaulai subrašėjo.
Ir kaukuolė beakinė
Žiauriai pažiūrėjo.

Kas, kad reik vienam dar mirti?!
Žemėn palaidosit,
Bet rytų jūs saulės tekant
Niekad neužstosit!

Miškų Darbininkas.

Tyli Naktis

Tyli naktis, žvaigždutės mirga,
Gamtužė ilsis tamsumoj,
Aš mylimojo pasiilgus
Seniai čia lūdziau vienumoj.

O kiek daug kartų po šia liepa,
Mudu mylėjomės karštai!
Čia mūsų meilė pirmutinė—
Čia mūs akių pirmi žvilgsniai.

Jau daug prabėgo vakarėlių,
Svajonėms išpuoštų naktų.
Nebesulaukiu bernužėlio
Iš karo kruvinų laukų.

Toksai ramus vėjalis plaukia,
Lapeliai juda pamaži;
Jie tartum sako: mergužėle,
Nebesulauksi bernužį.

Krūtinėj širdį skausmas gelia,
Ir akys prausiasi rasoje.
Už ką, už ką jauni berneliai
Ten miršta puotoj kruvinoj!

Petras Pilėnas.

LAISVĖ SOCIALIZMO ŽEMĖJE

LION FEUCHTVANGER

Vienas klausimas, kalbant apie Sovietų žemę, visumet išsiskiria didžiausias diskusijas. Būtent, klausimas, kaip gi ten, Sovietų Sąjungoj, suprantama "laisvė"?

Sovietų žmonės tvirtina, jog tik jie vieni naudoja faktinė demokratija, o vadinamose demokratinuose kraštuose toji laisvė teturi vien formalų charakterį. Demokratija reiškia liaudies valdymą, bet kaip gi, klausia sovietų žmonės, gali liaudis tą valdžią pareikšti, jeigu ji nevaldo gamybos priemonių? Vadinamose demokratinėse šalyse, tvirtina jie, liaudis tėra nominaliniu valdytoju, vis tik neturint valdžios. Valdžia tiems priklauso, kas kontroliuoja gamybos priemones.

Kokia gi yra, klausia jie toliau, ta laisvė, jeigu įsisiūburi ji ją atydziau? Ji teikia galimybę nebaudžiamai šmeižti vyriausybę ir įvairias politines partijas, o taip pat vieną kartą per tris, ar keturis metus naudotis teise, slaptaį įmetant į balsuojamąją urną rinkimų kortelę. Bet niekur toji "laisvė" neduoda galimybės faktiškai pareikšti daugumos valią. Kaip gi pasinaudoti žodžio, spaudos ir susirinkimų laisve, neturint tuo pat metu savo žinioj spaustuvų, savo spaudos ir susirinkimų patalpų?

Kokioj valstybėj liaudis visa tai turi savo nuožiūroj? Kokiame krašte ji gali efektingai pareikšti savo nuomonę ir kur jos atstovai gali efektingai ją atstovauti? Veimaro konstitucija buvo skaitoma pačia laisviausiaja pasaulyje. O ar galėjo parlamentas, renkamas pasiremiant šios konstitucijos teikiama balsavimo teise, garantuoti liaudies valios įvykdymą? Ar galėjo parlamentas sutrukdyti fašistinei mažumai paimti valdžią? Ir sovietų piliečiai išimtinai tvirtina: *visos vadinamosios demokratinės laisvės pasiūkės fiktyvios ligi tol, kol po jomis nebus padėtos pilnos liaudies laisvės pagrindas, būtent, kol pati tauta nevaldys gamybos priemonių.*

"Matote,—pasakojo mano vienas Sovietų Sąjungos žymus valstybinis veikėjas,—buržuazinių demokratinų kraštų politikai, vadovaujantieji asmenys, taip pat, kaip ir mes, laiku suprato, jog prieš fašistinių valstybių karo gresmę gintis galima tik kontr-apsiginklavimu. Bet skaitantis su tokiais faktoriais, kaip rinkimai, parlamentas ir dirbtinai sudaromąją viešąją nuomonę, jie priversti slėpti savo pažiūras, geriausiu atveju, išreikšti jas atsargia forma, užmaskuotame pavidale. Jie turėjo griebtis visokių gudrybių—pa-

taikauti ar grasinant tam, kad iš savo parlamentu ir viešosios nuomonės išgauti pritarimą dėl neatidėliotinų priemonių panaudojimo. Pagrindinė demokratinų parlamentų veikla pasireiškia visuomenės veikėjų gyvenimo ardymu, prieštaravimu, griebiantis jiems skubių priemonių, arba, blogiausiu atveju, sunkinti jiems tų priemonių įgyvendinimą.

"Visi vadinamo demokratinio parlamentarizmo ir vadinamos demokratinės spaudos laisvės pasiekimai reiškiasi tuo, jog kiekvienas, dalyvaujantis visuomeniniame gyvenime, turi vien tik nuolat leisti apipilti save sрутomis, vien tik pažęsti savo amžių atėrimui nepagrįstų įžeidimų. Parlamentarinių valstybių ministeriai, užuot produktingo darbo, praleidžia didelę savo laiko dalį atsakinėjant į niekam nereikalingus paklausimus, įrodinėjant beprasmiškų prieštaravimų absurdiškumą."

Didesnė mano gyvenimo dalį demokratinės laisvės man pačiam buvo nepaprastai brangios, o žodžio ir spaudos laisvė buvo labai artima mano rašytojo širdžiai. Pirmą smūgį mano demokratini įsitikinimai pajuto karo metu (did. karo metu.—Vert.), kai aš turėjau pripažinti, kad, nežiūrint visos tos demokratijos, karas tęsiasi prieš daugumos gyventojų norą. Pokariniais metais aš vis labiau apgalvotai pastebėdavau demokratiškų konstitucijų protarpus, silpną jų ryšį; dabar gi pasidoduo nuomonei, kad buržuazinės laisvės mažesniu ar didesniu mastu pasirodo apgavimu, kurio pagalba mažuma įgyvendina savo valią.

Kas liečia Sovietų Sąjungą, tai aš išitinkinėsi, jog didesnė dalis kelio į socialistinę demokratiją jau nužengta. Juk tai faktas, jog gamybos priemonės priklauso liaudžiai, o ne pavieniam asmeniui, faktas ir tai, jog tuo laiku, kai demokratinės šalys savo plepalais apie nusiginklavimą ir nuolatinėmis nuolaidomis suteikė fašistinėms šalims galimybės stiprėti, viena tik Sovietų Sąjunga, dėka savo planingo ginklavimosi, stovėjo taikos sargyboje.

Sovietų Sąjungos priešai su dideliu noru kartoją Lenino žodžius: "Laisvė tai yra buržuazinis prietaras." Jie cituoja neteisingai. Leninas tvirtino kaip tik priešingai tam, ką jie kėsinosi įdėti į tą frazę, paimtą iš straipsnio "Klaidingos kalbos apie laisvę," kuriame Leninas kalba apie "...atidengimą be pasigailejimo smulkiosios buržuazijos demokratiškų prietarų apie laisvę ir

lygībē...” “Kol nepanaikintos klasēs,—sako Leninas,—visokios kalbos apie laisvę ir lygībē iš viso yra tik savęs apgavimas... Kol paslieka gamybos priemonės privatinė nuosavybė... apie tikrą žmogaus asmens laisvę—ne savininko—apie tikrą lygībę... žmogaus ir žmogaus—o ne veidmainingą lygībę savininko ir neturtingo, sotaus ir alkano, eksploatatoriaus ir eksploatuojamojo—nė kalbos būti negali.”

Šitos laisvės supratimas sovietų piliečiui yra aksioma. Laisvę leidžianti atvirai barti vyriausybę, gal būt gera, bet dar geresnė jis skaito tą laisvę, kuri paliuosuoja jį nuo nedarbo giesmės, nuo neturto ir senatvės ir nuo rūpesčio savo vaikų likimu. Šitos mintys labai populiariai Stalino išdėstytos stachanovų suvažiavime. “...Deje,—pasakė jis,—vienos tik laisvės toli gražu ne užtenka. Jeigu trūksta duonos, trūksta sviesto ir taukų, trūksta manufaktūros, gyvenamo ploto, tai su viena tik laisve toli nenuvažiuosi. Labai sunku, draugai, gyventi vien tik laisve. Norint gerai ir linksmai gyventi, būtina yra, kad politinės laisvės gerovė būtų papildyta materialinėmis gėrybėmis.”

Negaliu čia nepamatuoti vieno, nepakankamai pagarsėjusio filosofo Frizo Mautnerio, žodžius, kuriuose jis sekančiu būdu išaiškino demokratijos supratimą: “Demokratiškoji valstybė,—sako jis,—tai tokia valstybė, kurios piliečiai laisvi politiškai ir kur senoviniais, o kartais ir naujas-

niais prietaisais paremtas leidimas įstatymų, nustatymų pačių senųjų, ar ilgiausiai visų gyvenančių nustatytoje vietoje, arba, tiesiog, daugumos sprendimu. Politinė laisvė kiekvieną kartą įgyjama revoliucijos keliu, tai yra teisinių apribojimų neigimo keliu. Bet kadangi toks neigimas yra utopija—visuomeninė santvarka neįmanoma be teisinių suvaržymų—tai pirmas naujos visuomenės santvarkos įgyvendinimo žingsnis, pasirodo, yra neigimo paneigimas ir sukūrimas naujų suvaržymų, taip pat vadinamų laisve.”

Grįšime prie Sovietų Sąjungos. Sovietų Sąjungos Konstitucijos 125 straipsnis sako: “Atitinkamai darbo žmonių interesams ir socialinės santvarkos sustiprinimo tikslu, SSSR piliečiams įstatymu užtikrinama:

(a) žodžio laisvė, (b) spaudos laisvė, (c) susirinkimų ir mitingų laisvė, (d) gatvės eisenų ir demonstracijų laisvė.

Šitos teisės piliečiams užtikrinamos suteikimu darbo žmonėms ir jų organizacijoms spaustuvų popierės ištekliaus, viešųjų pastatų, gatvių, susisiekimo priemonių ir kitų materialinių sąlygų, reikalingų joms (teisėms) įvykdyti.”

Paragrafais jie nesitenkina. Šis paragrafas sudaro gerą įspūdį: jis nesitenkina, kaip kad kitų šalių konstitucijų atitinkami straipsniai, vien spaudos ir žodžio laisvės nustatymu, bet nurodo priemones tai laisvei vykdyti.

BEDANTĖ AMERIKA

DR. A. PETRIKA

Jungtinėse Amerikos Valstijose yra apie 60,000 dantų gydytojų, gi šalies odontologijos mokyklos kas metai išleidžia ne mažiau 1,600 abonentų (naujų graduantų). Perna tauriųjų metalų pramonė paruošė už \$10,000,000 aukso dantų taisymo reikalus; tai daugiau, nei tūlių mažųjų kraštų iždinėse! Dantų gydymo profesija ir jų taisymo technika čion stovi aukščiau, negu kurioj kitoj pasaulio šaly. Tačiau niekur nėra tiek daug žmonių su išgedusiais dantimis, kiek mūsų krašte! 95% mokyklinio amžiaus berniukų bei mergaičių kenčia dantgėlos praeiksmą. Reikia, kad nuo 25 iki 30 milijonų vaikų yra su išgedusiais dantimis. Vidurinėse ir aukštesiose mokyklose veikia atletikos bei kūno mankštos profesionaliai instruktoriai. Jie organizuoja įvairias sporto rungtynes, kur išlavėjusiais raumenimis jaunuoliai turi progos parodyti savo jėgas. Pasižymėjusiems teikiama visokių lengvatų. Tūla jaunuolių dalis iš mokyklos išeina tobulais

atletais: stipriais rankų, kojų bei krūtinės raumenimis, nors dažnokai ir su širdies yda. Sportas mokyklos gyvenime stovi ne paskutinėj vietoj.

Tačiau dantų sveikatingumu tie mankštos direktoriai mažai tesirūpina. Iš to pasėkos tokios: atletiški jaunuoliai — su išgedusiais dantimis! Geriausiai šitą chaotišką padėtį, šitą nacionalinę tragediją atvaizduoja kariuomenės naujokų šaukimas. Kariuomenės vadai žino, kad armija yra stipri tiek, kiek stiprūs yra jos dantys, kad suirę dantys, tai suirus karių sveikata. Tai pripažino jau net Napoleonas.

Jungtinių Valstijų kariuomenės sistematingas dantų taisymas formaliai įvesta 1901 m., kada buvo suorganizuota savarankus odontologų (dantų gydytojų) korpusas. Dabar kiekvienas šaukiamas karinės tarnybos atlikti jaunuolis privalo savo dantų būklę patikrinti pas akredituotą dantų gydytoją. Ir kokie liūdni tokio tikrinimo rezultatai! Pav., iš pašauktų 17,540 naujokų New

Yorko mieste tik 13,422 tiko karinei tarnybai, o 4,118 (23.36%) buvo atmesta, kaip fiziniai netinkami. Dar daugiau: iš tų 13,422 priimtų, tik 9,925 buvo pripažinti pilnai sveikais, tinkamais *bile* paskirčiai; gi 3,497 tiko vien *ribotai* paskirčiai (limited duty), t. y., buvo nevysiai sveiki.

Kas šitoj skaitlinėj įdomiausia, tai kad *didelė dauguma* tų diskvalifikuotų vyrų buvo pripažinti netinkamais *dėl suirusio kramtomosio aparato*, t. y., dėl išgedusių ar prarastų dantų. Vos tik užaugę jauni vyrai, o jau invalidai! Taip, invalidai, nes kiekvienas žmogus, negalįs deramai kramtyti sau reikiamo maisto—yra *invalidas*.

Kitose mūsų krašto vietose padėtis šiuo požiūriu ne geresnė, kaip New Yorke; visuose 6,400 rekrutavimo punktuose ta pati istorija. Chicago mieste, pav., atmesta 25% pašauktų vyrų, kaip netinkamų. Iowa, California, Georgia, Nebraska, Utah ir Texas valstijose tokių atmetimų naujokų nuošimtis dar didesnis. Visur ta pati liūdina pasaka: *prasti dantys*. Praeiti Didžiojo Karo metu (1917 m.) naujokų šaukimas šioj šaly, sveikatos požiūriu, ėjo daug sklandžiau, nei dabar. Tuomet pašauktų jaunuolių buvo atmesta daug mažesnis nuoš. Dantų problema buvo visai nepaini. Iš pašauktų 2,500,000 vyrų, dėl blogų dantų buvo atmesta tik 37,000 (.0148%). Jei kurį tuomet atmetė, tai dažniausiai dėl silpnos širdies, džiovos, silpnų akių, plaučių ar defektuotų kojų. Dabar gi—dantų suirimas viršija visus kitus defektus kartu paėmus!

Nekuris gali paklausti: o gal karinė administracija perdaug tobulų dantų reikalauja iš naujokų? Nieko panašaus. Reikalaujama tik tiek, kiek *būtinai reikalinga* turėti, kad gvybė kūne išlaikius. Reikalaujama tik minimumo: šešių dantų viršutininėje žandė ir šešių apatinėje. Tai ir viskas! Gamta žmogui davė reikiamą kiekį dantų—32. Tai, galima sakyti, minimumas, mažiausias skaičius, kokį sveikam žmogui reikia turėti. Valdžia gi reikalauja tik *trečdalia* normalio skaičiaus—12 dantų. Sakyti, kad tokis reikalavimas yra „peraukštas“, būtų lygu teigimui, kad mums perdaug yra dviejų rankų ar kojų, kad perdaug yra dešimt pirštų ant rankų. Kaip mums reikalinga abi rankos ir kojos, taip lygiai reikalinga turėti ir 32 dantų. Bangu ir pamąstyti, kad tokio mažo reikalavimo negalį patenkinti tokis didelis jaunuolių skaičius! O ir priimtųjų naujokų dantys ne puikiausi: didelė jų dauguma reikalingi stropaus remonto. Šitoks regresas verčia manyti, kad neužilgo visi Amerikos žmonės liks be dantų!

Kas gi kaltas dėl tokio šalies tragizmo? Gal dantų gydytojai nesąžiningai eina savo profesii-

nes pareigas? Gal patys jaunuoliai kalti nerūpestingumu ir apleidimu savo sveikatos? Gal visa mūsų gyvenimo, darbo ir maisto tiekimo sistema yra netikusi? O gal krašto ekonomija yra visoki negalavimo priežastimi? Pažiūrėkime.

Dantų gydytojai, bendrai imant, yra kompetentingi ir savo priedermes atlieka sąžiningai. Jie išmoksinti ir paruošti geriau, nei kurioj kitų pasaulio šaly. Tačiau jie turi verstis privačia praktika ir todėl pasiekia tik tą visuomenės dalį, kuri į juos *kreipiasi*; visų jie aptarnauti negali. Jaunuolių dalis, tiesa, yra kalta savo dantų apleidimu. Jie, nors pinigų ir turi, bet jos praleidžia pašaliniam dalykams: sportui, cigaretėms, gėrimams, šokiui, kosmetikai, žiedams, brangiem kailiams, radijai, automobiliam ir šiaip beprasmiui latravimui. Net ir suaugusieji kartais nusiskundžia: „Pirkau namą, tai neturiu pinigų dantų taisymui.“ Žinoma, visa tai ne be pamato galima pavadinti jų tamsumu, apsilėidimu.

Tačiau didelė Amerikos žmonių dalis, kad ir prie geriausių norų, savo dantis apleidžia *dėl neturto* ir dėl to jų kaltinti negalima. Kalčiausia čia bus pati mūsų mitybė ir ekonomija. Vienoje pusėje yra žmonių minios, mintančios netikusių maistu, norinčios, bet negalinčios deramai sau sveikatos žiūrėti, o kitoje pusėje kadrai gydytojų, norinčių ir galinčių tas minias aprūpinti. Kas gi tad kliudo tom dviem visuomenės falangom sueiti, kas neleidžia tas dvi žirklių puses suvesti? Atsakymas: pinigų remta mūsų ekonomija! Gydytojas turi gyventi iš savo privataus uždarbio, jam algos niekas nemoka, o didelė visuomenės dalis menkai uždirba, arba suvis nedirba. Taigi ir reikiamam sau sveikatos aprūpinimui ji pinigų neturi.

Išrodo, kad šis karas, ar besiruošimas jam, daug ko Amerikos žmones pamokys. Jie pamatys, kad tokio svarbaus reikalo, kaip visuomenės sveikata, negalima palikti atskirų jos narių nuožiūrai bei išgalei; kad reikia gydymą padaryti tokia jau valstybės dalimi, kaip kad yra mokykla, paštas, ugniagesių komanda, etc. Kiekvienas žmogus, dirbas ar nedirbas, turi teisę į nemokamą jo sveikatos aprūpinimą. Gydytojus — medikus bei odontologus — ir farmaceutus privalo išlaikyti pati visuomenė. Gydymo suvisuomeninimas (socializacija)—vienintelė išeitis! Tas pakeltų ir gydymojo personalo darbingumą ir pačios visuomenės sveikatingumą. Už tokią gydymo sistemą stoja vis didesnis ir didesnis skaičius pažangenyjų šio krašto gydytojų. Europoje (Sovietų Sąjungoj, Prancūzijoje, Vokietijoje, Anglijoje, etc.) jau seniai tokia sistema įvesta. Ji turi būti įvesta ir čia!

IŠEITIS IŠ ŠIŲ DIENŲ "PRAGARO"

A. GILMANAS.

International Publishers šiemet išleido Earl Browderio knygą "THE WAY OUT." Tai Browderio raštų ir prakalbų rinkinys. Tūli jų yra tilpę laikraščiuose; prakalbos, pasakytos per radiją ir taip publikai susirinkimuose. Knygoje telpa iš viso apie trisdešimt skirtingų minčių-raštų. Tai pirmą tokią knygą matau, rinkinį darbininkų vado raštų, išleista dar jam gyvam esant.

Tūli tie raštai parašyti gana senai, pirm dalykams įvykstant, vienok stebėtina, jo atspėti, kaip kokio burtininko. Kai kurie dikčiai stebėjosi keli metai atgal, kada Stalinas, išduodamas Sovietų Sąjungos Komunistų Partijai raportą, taip aiškiai išdėstė ateities įvykius kapitalistinėje visuomenėje, kurie už metų laiko ir pradėjo pildytis. Pasirodo, kad pasaulyje yra ir daugiau tokių gabių žmonių, kurie tampa darbininkų vadais. Tokius gabumus pas Browderį galima labai aiškiai pastebėti.

Tas jo minčių rinkinys, tai kaip kokis lekcijų-pamokų vadovėlis. Norėdamas darbininkas bile reikalu žinoti, kaip jam būt tinkamiau vaduotis, labai lengvai gali surasti šiame Browderio raštų rinkinyje atsakymą. Ir tie jo raštai ne ilgi ir nevarginanti—po kelių žodžių ir einama prie dalyko išvados, be jokių, kaip tie amerikona sako, "beating around the bush." Tai aiškios mintys ir gabus kalbos vartojimas...

Perskaičius Browderio "THE WAY OUT" bile kam bus aišku, kodėl jis, o ne kas kitas, tapo kovingiausios darbininkų partijos vadu Amerikoje. Tik gaila, kad jos (šios knygos) nėra lietuvių kalboje.

Negalima sakyti, kad knygoje "THE WAY OUT" būtų taip jau kas labai naujo ir gerai apsiskaičiusiam ir sekančiam politiniu reikalus nežinomo. Daugelis darbininkų gan gerai žino apie tuos dalykus, apie ką čia Browderis pasakoja. Vienok tas jo aiškus pasakojimas taip jau tuos žinomus dalykus nušviečia ir išnagrinėja, jog skaitytojas jautiesi kaip gerai išstudijavęs užduotą pamoką ir dabar jau gali stoti ir apie tai diskutuoti su bile kuo.

Tikrieji Hitlerio Auklėtojai

Štai, kalbant ir apie tai, kodėl Anglijos, Francijos buržuazija, su pagalba Amerikos buržuazijos, išsiaugino tokį baisų hitlerizmo pavidalą, net ir savo apsaugą susmukdydamos, kada dabar tas baisūnas jau ir juos pačius baigia praryti, Browderis sako:

—Kaip šitokia eiga gali būti išaiškinama, jei bent netikėtina kvailyste ar tiesiog sauzūdyste? Tačiau mes žinome, jog tie atsakomingi vyrai yra gana gudrūs vyrai—istikrųjų, gal būt jų bėda buvo tame, kad jie buvo perdaug gudrūs. Tie sudiržęje buržuazijos vadai neturi sauzūdystės svajonių,—jie gal planuoja mirtį dėl dešimčių milijonų žmonių, bet niekados dėl savęs. Kaip tai galima suprasti dabar tokius jų darbus?

—Yra tik vienas išaiškinimas. Anglijos valdančioji klasė susidėjo išvieno su Vokietijos valdančiąja klase pastatyti Hitlerį į galią Vokietijoje, idant sukriušinti grėsiančią Vokietijos socialistinę revoliuciją, ir ištaškyti Vokietijos bolševikus. Jie buvo mielai patenkinti jo atliktais darbais, ir paakstino Vokietijos apsiginklavimą dėl sudaužymo Sovietų Sąjungos, apie ką Hitleris senai gyrėsi būk esąs jo pageidavimas. Dėl tos priežasties Britų ir Francūzų buržuazija buvo iš tikrųjų linksma, matydama Hitlerį organizuojant armiją ir gaminant karui pabūklus. Dėl tos priežasties jie buvo gatavi duoti svarbiausias koncesijas Japonijai ir Italijai, paaukodami Chiniją ir Ethiopiją. Dėl to jie davė Mussoliniui ir Hitleriui liuosą valią išmėginti karo frankus Ispanijoje, kurie turėjo būt vėliau atsukti prieš Sovietų Sąjungą. Dėl to jie sutiko leisti Hitleriui apsidrūntinti Vokietijos "užpakalį," apstatant tvirtovėmis Rhenlandą. Dėl to jie paaukavo Austriją ir Čekoslovakiją, su neapsakoma daugybe ginklų ir gėrybės. Dėl to jie išniekino ir pavertė Tautų Lygą niekais. Dėl to jie paniekino savo švenčiausius uždavinius ir prižadus ir pavertė juos į juokus prieš visą žmoniją. Dėl to jie pavedė savo likimą į Hitlerio rankas.

Kitame straipsnelyje, kuris buvo jo prakalba, pasakyta Lincolnio Brigados veteranams, grįžusiems iš Ispanijos, jis taipgi labai aiškiai pasako, nuo kur buvo galima šis karas sustabdyti, jeigu būtų "demokratinis" šalių buržuazinės valdžios to norėję:

—Jūs esate tie vyrai, kurie parodėte išeitį savo gyvastimis, ir jeigu mūsų šalis tai būt sekus, šis karas būt buvęs išvengtas. Kada jūs buvote Ispanijoje, jūs laikėte šį karą nuo plėtimosi. Mūsų šalis to nematė; ji atsisakė matyti. Dabar turime už tai užmokėti. Europa turi už tai užmokėti, kad išdavė Ispanijos respubliką. Šiandien didžiama Amerikos žmonių žino, jog išdavimas Ispanijos respublikos buvo prasižengi-

mas ne vien tik prieš Ispaniją—tą jie visados žinojo. Dabar jie pradeda suprasti, jog tai buvo prasižengimas prieš Franciją, prasižengimas prieš Angliją, ir prasižengimas prieš Jungtines Valstijas, ir kad mes turėsime užmokėti už tą prasižengimą. Mes turėsime mokėti ilgai ir karčiai.

Ir Browderis sako, jog tūkstantis jaunų Amerikos vyrų žuvo Ispanijoje, kad sustabdžius šį karą nuo plėtimosi.

Amerikoniškas Gyvenimo

Būdas ir Liaudis

Ypatingai vėlesniu laiku, mes dažnai girdime žmones sakant: „Amerikoniškas gyvenimo būdas“—“the American way of life.” Net ir mūsų aukštesni ir aukščiausi valdininkai prisipyrę atkartoja tą sakinį ir ragina visomis galimybėmis ginti „amerikonišką gyvenimo būdą.”

Turiu prisipažinti, kad man tas pasakymas niekada nebuvo aiškus, ir dažnai net ir pas kitus teiravaus, ką tas galėtų reikšti, ištikrųjų. Nes, kaip kitose šalyse, taip ir Amerikoje, matau tuos pačius biednus ir bagotus, tik čia abiejų daugiau.

Bet Browderis iš šipulio vežimo neskaldo; jis pustužinyje puslapių aiškiai išdėsto to sakinio reikšmę, taip, kad kiekvienas gali lengvai suprasti. Jis pats daugelį galvos dėl to irgi nelaužo; jis leidžia patiems bankieriams papasakoti apie „amerikonišką gyvenimo būdą.” Neseniai Atlantic City buvo susirinkę Amerikos bankieriai, kur jų galva pasakė:

—Amerikoniškas gyvenimo būdas reiškia: *nevaržantis užsiėmimas kapitalistinėje ekonomijoje.*

Ir Browderis aiškiai prirodo, jog per tą „nevaržantį užsiėmimą kapitalistinėje ekonomijoje” saujaulė Amerikos kapitalistų turi pasigriebę beveik visą šalies turtą, paliekant masėms tik, taip sakant, trupinius. Visa šalies ekonominė kontrolė esanti tik trijų šeimynų rankose—du Pontų, Mellonų ir Rockefellerių. Kitų gyventojų ekonominę padėtį jis paduoda valdžios skaitlinėmis:

—Daugiau milijono šeimynų uždirba į metus tik po \$250; 17 nosisimtis visų Amerikos šeimynų ir pavienių uždirba mažiau \$500 metams, o beveik pusė gyventojų uždirba mažiau \$1,000 metams. Tas parodo, jog didelė didžiulia gauna kur kas mažiau, negu kad pačios valdžios nustatytas kiekis dėl vidutinio žmoniško pragyvenimo. Labai garsus posakis, bet jau užmirštas, „vienas trečdalis žmonių prastose stubose, prastai minta, prastai apsirengę,” turėtų skambėti: „du trečdaliai.”

Tuo pat sykiu jis knygoje prirodo, kur pas mus

randas 10 milijonų bedarbių, o milijonieriai, kaip Brenda Frazier, išmeta tik per vieną vakarą \$35,000 dėl „išėjimo baliuko.” Taipgi, sako, Barbara Hutton, Woolworth savininkė, perka milijonais dolerių supelėjusius europiškų titulų, princus, o Doris Duke Cromwell perkasi savo žioplams vyreliui ambasadoriaus vietą; dabar ji jam jau norinti senatoriaus vietos už tam tikrą kainą.

Čia pat Browderis nurodo, jog Jeffersono ir Lincolno laikais buvo visoms užtektinai Amerikoje žemės, kuris tik norėjo jos, arba progų kitame užsiėmime. Jis paduoda Jeffersono pasakymą:

—Čia užtenka žemės kiekvienam dėl savo darbo, jei jis to nori; arba, jeigu jam patinka kitas užsiėmimas, jis gali iš to gauti gan gerą pragyvenimą ir dar užtektinai sutaupų turėti dėl senatvės.

—Šiandien,—sako Browderis,—daugiau, negu keturi iš kiekvienų penkių mūsų žmonės yra atskirti nuo žemės ir priklauso, tiesioginiai ar ne, nuo industrijos, kuri pagrobta monopolijos, keliose rankose. Didžiulia žmonių alginiai darbininkai, dirbanti ir bedarbiai, o nealginiai darbininkai beveik visai prarado savistovumą Jeffersono laikų, net ir fermeriai pasidarė randauninkais, prasiškolinusiais bankams, arba rinkų monopolistams. Veltui žemės jau nebėra senai, ir žemė yra visa monopolizuota; didžiulia darbininkų nebėgali girtis pasidarymu patenkinančio gyvenimo, o dėl senatvės turi kovoti už valdžios pensiją. Senasis ekonomijos fundamentas demokratijai tapo sutriuškintas kapitalistinės ekonomijos.

Mes, Amerikos piliečiai, dažnai mėgstame pasigirti laisvu balsavimu, teise išsirinkti valdžion atstovus, kokie mums patinka. Vienok Browderis mums pakiša po nosim prirodymą, kad tai mūsų tik pasigyrimas, toli gražu nuo tikrėybės. Jis, liūdydamas Senato komisijai, štai ką iškelia.

Pilietinių Teisių Atėmimas

Kada pereitais metais ėjo prezidentiniai rinkimai, tai ir Amerikos Komunistų Partija statė savo kandidatą. Tūlos valstijos uždraudė dėti jų partijos kandidatą ant baloto, o kitos, kaip West Virginia, pasodino kalėjiman pilietį ant 15 metų tik todėl, kad jis išdriso rinkti parašus pas kitus piliečius, idant gavus teisę, pagal įstatymus, statyti ton valstijon komunistų kandidatus į prezidentus. O New Yorko valstijoje, jis prirodo, tūli piliečiai panašiai elgėsi, kaip Vokietijoje „sturm truperiai,” kuriuos daugelis matė Charlie Chaplino filmoje „THE GREAT

DICTATOR." Komunistų partijos darbuotojai surinko reikalingą skaičių parašų padėjimui kandidato ant rinkimo baloto. Bet Amerikos Legijonas tuoj sukilo ir pradėjo grąsinti tiems piliečiams, kurie davė savo parašus ant komunistų aplikacijų. Browderis paduoda vieną tokių grąsinimų, kuriuos tie piliečiai gavo. Štai jis.

—Amerikos Legijonas, Albany County, sužinojo, jog jūsų vardas yra padėtas ant peticijos dėl padėjimo Komunistų Partijos ant rinkimų baloto. Mes žinome, jog daugelis tų parašų yra neteisėti. Jei taip yra ir su jūsu, jūs galite savo parašo atsisakyti, jeigu jūs ateisite į Capital City Posto kambarius, 81 Columbia St., Albany, prieš 8 val. antradienio vakare. Kambariai bus atdari nuo 8 val. vakare antradienį. Legijonas duoda jums šią progą atmesti tuos žmones.

Toliau Browderis atsako Senato komisijai, kada ėjo klausinėjimas apie Legijono priešįstatymiškus darbus:

—Paskui Komisija (Legijono) ėjo pas kiekvieną parašą davusį pilietį. Mes negalime priduoti užtikrinančių dokumentų iš Green County, ką ta Komisija ten darė ir sakė. Čia terorizacija taip jau buvo galutina, kad nei iš vieno tų pačių piliečių negalėjome išgauti, kas jiems buvo sakyta ar daryta.

Paskui vienas pilietis, atsakydamas Komunistų Partijai ant laiško, štai ką rašo:

"Brangūs žmonės:

"Aš tik apturėjau Jūsų 13-tos laišką. Nežinau, nei ką sakyti apie tai. Aš jums biskį pasakysiu, ką jie man sakė nedėlioje. Jie atėjo mano stubon su popieriais, ant kurių aš buvau pasirašęs. Sakė, kad aš neturėjau ant jų pasirašyti. Aš gaunu senatvės pensiją, tai jie atimsią ją iš manęs, ir aš taipgi prarasčiau pilietybę ir būčiau pasiūstas stovyklon iki karo pabaigos. Tas buvo nemažas dalykas mums pakištas, nes mūsų Apskirty pasirašiusių ant tų popierių esą apie 400 ir visi esą jau kalėjime. Jeigu daugiau informacijų norite, atsiųskite žmogų. Aš pagelbėsiu jam ištirti dalykus. Jūs galite aprokuoti, o aš pagelbėsiu. (Parašas) Frank Duby."

Daugel ir daugel Browderis ir kitokių prirodymų tame reikale priduoja, ale kur čia juos visus besutalpinsi, nors ir labai įdomūs.

Kaip yra žinoma, tai dėl tokios priežasties ir dėl tokių aplinkybių Komunistų Partija New Yorko valstijoje 1940 metais ir negalėjo dalyvauti rinkimuose į valdvietes, nors pasirodė, kad buvo daugelis, kurie norėjo už tos partijos žmones balsuoti. Nes pirmesniais rinkimais tų valstijų buvo paduota virš 100,000 balsų už tą partiją.

Ir kiekvienas Browderio straipsnelis šioj knygoj kupinas aiškių prirodymų bile klausime, apie ką eina kalba. Tai savotiškas žodynas. Ot, jie nori apie bile klausimą aiškiau žinoti, atsiverti šią knygą—ir štai...

NUO PYRINĖJŲ IKI GIBRALTARO

F. ABEKAS

Pakyla Ispanijos Žmonių Galingas Balsas už Liaudies Frontą; Auga Veikla prieš Imperialistinį Karą

Per šimtmečius Ispanijos liaudis kentėjusi nuo feodalistinio režimo ir pakėlusį žiaurųjį 30 metų popiežių inkvizicijos terorą, 1936-1939 m. parodė iki šiol pasaulyje nematytą ištvermingumą ir pasiryžimą liaudies fronto kovose už pažangą ir Ispanijos laisvę. Liaudies fronto sanburyje, kur Komunistų Partija stovėjo priešakyje, Ispanijos darbininkai, valstiečiai, inteligentai ir smulkioji miesčionija per 32 mėnesiu atmušė generolo Franco budelius, falangistų gaujas ir Hitlerio-Mussolinio šimtus tikstančių infanterijos, tankų brigadas ir orlaivų eskadronus. Nelygioj kovoj, nes Franco gaujos ir falangistai, kaip ir intervencijinė Hitlerio ir Mussolinio armija, turėjo geriausius ir daugybę ginklų, o liaudičiam teko kautis su senoviškais ginklais ir tų buvo

stoka, jie visuose frontuose parodė didį heroizmą. Tik atsiradus išdavikams iš vidaus ypačioje Prieto, Martinez, Barrio, Meras, Miaja ir Cosada, kurie smeigė liaudiečių armijai peilį į pečius, išduodami Ispanijos respubliką fašistam, liaudiečiai buvo parblokti. Prieto, Miaja, Cosada ir kompanija veikė Anglijos kapitalistų įtakoj; jie lošė į generolo Franco, taipgi į Hitlerio ir Mussolinio, rankas.

1939 metais pavasarį pasibaigė Ispanijos liaudies apsigynimo karas. Generolo Franco budičiai pasileido į darbą žudyti liaudies fronto šalininkus. Tikrus faktus frankistai ir falangistai slepia, bet yra davinij, kad bėgyje savaitės vien Madride ir apylinkėse fašistai išžudė 30,000 lojalistų. Iš Katalonijos fašistinės jėgos ištrenkė 400,000 liaudies fronto kareivių, moterų ir vaikų pas Pyrinėjų kalnus į Franciją. Francijos valdžia, su Daladier priešakyje, aptvėrė juos

spygliuotomis vielomis ir pastatė ginkluotą policiją saugoti. Tūkstančiai liaudiečių žuvo ten internuoti. Ispanai ir jų talkininkai, kurie buvo atvykę padėti liaudiečiams ginti respubliką ir po šiai dienai ten rūdija. Virš dviejų dešetų tose kempėse buvo ir mūsų tautiečių—lietuvių. Tik įsisteigus Lietuvoj tarybų valdžiai, jie laimingai galėjo grįžti namo—į gimtąjį kraštą.

Nors jau du metai sukako nuo Ispanijos pilietinio karo užbaigos, bet Francijoje internuoti ispanai liaudiečiai virš šimto tūkstančių tebekankinami. Amerikiečiai ruošėsi pasiųsti "Misisos Laivą", kad nors dalį jų parvežti į Meksiką, kur yra pažadėta jiems vieta, bet Anglijos ir Amerikos politiniai rataliai sudarė tokią situaciją, jog laivo nebuvo galima gauti.

Dolores Ibarruri - La Pasionaria— Aistringoji Kalbėtoja Kviečia Kurti Liaudies Frontą.

Liepsningoji Ispanijos liaudies veikėja, Dolores Ibarruri savo atsišaukime į liaudį žymi:

"Komunistai laikosi to dėsno ir gerai žino, kad pasiliuosavimas Ispanijos žmonių gali ateiti tik per jų pačių kovas už darbo žmonių reikalus. Šių kovų uždavinuose ir kovose prieš Franco terorą ir jo priespaudos valdžią mes niekad iš galvos neišleidžiam visos liaudies vienybės.

"Bendro fronto statymas, liaudies vienybė anaipatol nėra atsisakymas nuo kritikos ir pro pirštus praleidimas silpnųjų bei paklaidų. Todėl ispanai komunistai, veikiantie namie ir užsieniuose, iškelia į viršų darbus išdavių ir svyruotojų tarp Franco ir vadinamos liberališkos buržuazijos. Komunistai vartoja savikritiką ne dėl smagumo, ale dėl išvengimo netikslumų ir paklaidų."

"Kalbant apie bendrą liaudies frontą," sako Dolores Ibarruri, "aišku, komunistai nieko bendro neturi su tais žmonėmis, kurie išdavė liaudies reikalus, kurių rankos suteptos. Tokiems negali būt vietos liaudies fronte."

Franco ir Falangistai Tempia Ispaniją į Karą.

Ispanijos Komunistų Partija išleido platų atsišaukimą į darbininkus, valstiečius, darbo inteligentią ir smulkius savininkus, nurodant, koks pavojus susidaro Ispanijai būt įveltai į karą. Tam atsišaukime kviečia kovoti prieš imperialistinio karo pavojų, prieš generolo Franco budelišką diktatūrą, ragina statyti liaudies frontą.

Įs kuklesnių spaudos skaitytojų galvų dar neįdilo atmintis, kaip Anglijos valdžia laike liau-

diečių karo viską darė, kad palaidoti pažangią Ispanijos respubliką, kad paskandinti kraujuose lojalistus. Ji neva skelbė neutralumą, o faktiškai lošė į Franco, Hitlerio ir Mussolinio rankas. Kai iš Anglijos, Francijos ir Jungtinių Valstijų neleido liaudiečiam įsivežti ginklų, tai tos šalys visokių karo reikmenis pardavė Vokietijai, Italijai ir Portugalijai, o iš ten gabeno Ispanijon dėl fašistų.

Britanijos valdžia ir dabar dėl Franco žada paskolas. Jungtinių Valstijų valdžia teikia maisto Franco valdžiai, kad tik nesidėtų į karą ašies pusėj. Falangistai ir generolas Franco neva sėdi ant tvoros ir nuduoda, kad laikysis bešaliskai, o tuo pačiu momentu rengia Ispaniją mesti į imperialistinio karo sukurį prieš Britaniją.

Žmonės Nenori Karo.

Minimam atsišaukime, apie darbo masių pasipriešinimą karui, skaitom:

"Ispanijos žmonės neapkenčia imperialistinių karų. Jie nenori kolonijų ir svetimų turty. Ispanijos žmonės nori žmoniškų sąlygų gyvenimui ir nepriklausomy aplinkybių. Liaudis pasiryžus tęsti kovą toliau, pradėtą laike liaudies fronto. Darbininkija nenori būti įrankiu prieš kitus žmones. Liaudis griežtai nusistačius neiti į karą, kuris duotų tik kentėjimus ir naujus retėjus didesniai pavergimui. Darbininkai, kurie per 32 mėnesiu gynė nepriklausomybę ir savo tėvų kraštą, puikiai supranta, ką reiškia dabartinis imperialistinis karas. Visiems aišku, jog, nežūrint, kurio pusėj stotų į imperialistinį karą, Ispanija pasilikty tik vergas didesnių valstybių, o jos vėlakai pataptų kanuolių pašaru. Imperialistinis karas, tai turčij karas, kur biedni žmonės kraujuose paskandinami dėl išnaudotojų pelno."

George Dimitrovas sekamai apibudina einamą karą:

"Buržuazija viską daro, kad karan įtrenkti milionus vyrų ir mirti priversti juos dėl reikalų, kurie jiems svetimi. Darbo žmonės, visa liaudis nieko neturi šiame kare ginti. Šisai karas ne jų, ale išnaudotojų karas. Jis tegali atnešti kančias, nuoskriaudas, vargą ir mirtį darbininkam. Remiant einamą karą, darbininkai daugiau nieko neatliktų, o tik gintų savo pavergėjų reikalus, paremtų kapitalistinę verguvę."

Iš daugelio patikėtinų šaltinių patirta ir kalbamam Ispanijos Komunistų Partijos atsišaukime iškelia būdingus faktus, jog Hitlerio jėgos koncentruojamos Pyrinėjų kalnuose. Ten skaitome:

"Kai Vokietijos armija turi stovyklas ir jas didina Pyrenėjų kalnuose, tai Anglijos armija įsistiprinus ir pasirengus stovi Gibraltaro uolose. Ispanija, vaizdingai tarus, trinama tarp dviejų varžtų. Generolas Franco derasi su abiem pusėmis, bet tikisi daugiau laimėti Hitlerio pusėj, tai visom jėgom traukia į ašies lagerį."

Išdavigas Socialistų Vaidmuo.

Istorija byloja apie bjaurią socialistų išdavystę laike liaudies fronto prieš Franco fašistinius antpuolius. Kritiškiausiose liaudies respublikos dienose, kai liaudiesiai prie Madrido vartų pečiais į sieną atsirėmę gynėsi nuo frankistų, tai socialistai Prieto, Casado, Barrio ir jų sankeleiviai, Martinez, Meras, Miaja ir kiti, išdavė liaudies armiją, išdavė Ispanijos pažangią respubliką.

Išdavę liaudį, po neilgo, nekurie patys socialistai pateko į budeliškas Franco rankas. Neisime į smulkmenas, kas plaukė iš jų bjauraus poelgio, nes vietos per daug užimtų. Kas įdomu, tai tas, kad tie elementai vėliau nuvykę į Meksiką, pasirodė niekingiausiais bailiais ir bjauriais reakcininkais. Prieto, Martinez ir Barrio, lygiagrečiai veikiant su ispanais republikonais pabėgėliais vadais Meksikoj ir su likusiais savo sėbrais Ispanijoje, darbuojasi, kad atsteigti Ispanijoje monarchiją. Kiek laiko atgal aštuoni Ispanijos respublikos buvę ministrai laikė konferenciją Meksikoj. Konferencijai Barrio ir Martinez pasiūlė diskutuoti, ar nebūtų galima grąžinti Ispanijoje monarchistinę valdžią.

Tie džentelmonai sutiko pasirinkti monarchistinę valdžią, kaip mažesnį blogumą. "Tik gaila," kaip vėliau prisipažino Indalecio Prieto, "kad Europoj susidėjo tokia situacija, jog iš mūsų pastangų niekas neišėjo."

Jeigu Vokietijos socialistai galėjo pasirinkti 1933 m. mažesnį blogumą Hindenburgą, kuris vėliau pakvietė Hitlerį premjero vieton, tai kodėl Ispanijos socialistai negali pasirinkti monarchą, kuris, patapęs karalium, galėtų diktatorių Franco pastatyti premjero vieton?

Kova už Pažangią Ispaniją ir Liaudies Frontas.

Kova už atsteigimą pažangios Ispanijos Respublikos eina ranka rankon su darbininkų, valstiečių ir inteligentų kova už geresnės gyvenimo sąlygas, už nuvertimą generolo Franco fašistinės valdžios, prieš imperialistinį karą.

I. K. P. atsišaukimas sako:

"Ispanijos žmonės gali laimėti laisvę tik per proletariato, valstiečių ir darbo inteligentų ko-

vas. Laisvę stebūkingais būdais neatsiekiamo, nėgi grąžinama tokių elementų, kurie įduoda kovotojus į Franco korikų rankas. Darbininkų vienybė ir liaudies jėgų apvienijimas apie liaudies frontą yra būtina pergalės laimėjimo sąlyga. Liaudies frontas duos valstiečiams žemę ir darbininkam geresnį gyvenimą. Liaudies fronto valdžia užtikrins pakilimą gyvenimą smulkiems gamintojams ir kultūros pakilimą visam krašte. Liaudies frontas užtikrins pažangią konstituciją ir autonomiją Katalonijai ir Baskijai."

"Vyriausias Ispanijos žmonių priešas, tai generolas Franco ir jo valdžia," sako atsišaukimas. "Tik per uolią kovą prieš fašistinių režimų, prieš krašto traukimą į imperialistinį karą mes laimėsime!"

Amerikos žmonės kasmet išleidžia apie pustrėčio bilijono dolerių svaiginantiems gėrimams. Tai sveikatos naikinimo išlaidos.

Tarpe 1930 ir 1940 metų Jungtinių Valstijų gyventojų skaičius paaugo aštuoniais milijonais (8,000,000).

Rockwell Kento prieškarinis piešinys.

AI, SAULUTE MOTINĖLE!

DR J. J. KAŠKIAUČIUS

Saulė. Pasaulis. Visas pasaulis priklauso saulei. Mūsų senutė žemė, kaip ir kitos planetos, yra saulės dukterys. Visi mes esame saulės vaikai.

Saulė yra didžiausias gydytojas. Saulė palaiko visokią gyvybę. Saulės šviesa būtina mūsų sveikatai. Ji palaiko mūsų sveikatą ir išgydo daugybę ligų.

Yra visa eilė odos ligų, kurių niekas taip gerai neišgydo, kaip saulės šviesa. Visokie puškai, dėdervinės, ekzemos, net ir parazitinės bei bakterinės odos ligos.

Ir visa kas žmogaus organizme, nuo pat viršugalvio iki kojų pirštų, nuo odos iki pat kaulų, taisyti ir gyja nuo saulės šviesos, ypač nuo jos *ultra-violetinių spindulių*.

Tokios rimtos sisteminės ligos, kaip rachitas, kaulų džiova, narių reumatizmas, nors ir lėtai, bet vis eina geryn daugiausia nuo *ultra-violetinių spindulių*.

Panašiai yra ir su *tuberkulozu* — plaučių džiova. Čia tebėra truputis nesusipratimo. Daugelis netik taip sau žmonių, bet ir gydytojų — medikų, vis da tebetėigia, būk saulė negerai plaučių džiovininkui. Girdi, kaulų, narių bei limfinių guzelių (liaukų) džiovai — tai saulė gerai, bet ne plaučių džiovai.

Nusistatymas klaidingas. Juk kaulų, narių, liaukų bei kitų organų džiova nėra vien tik kokia *vietinė* liga, bet *sisteminė* — bendrai viso organizmo liga. Visas organizmas esti ligotas, bet tik apsiereiškimas esti vietinis.

Tokia pat istorija ir su plaučių džiova. Čia irgi kenčia negerumą visas organizmas, nors ligos parazitai esti susimėtę į tam tikrą jo vietą — į plaučių audinius.

Vadinasi, bet kokios rūšies džiovininkui reikia to paties *pamatinio* gydymo, nedaro skirtumo, ar tai bus kaulų, narių, liaukų ar plaučių džiova.

Žinoma, su plaučių džiovininkais, ypač vėlesniame laipsny, reikia atsargumo kai dėl saulės. Bet atsargumo su saule reikia ir bet kada ir bet kam, netik kad plaučių džiovininkui padžiūvėliui. Būtų labai neprotinga silpnųjų serguolių visą taip ir atstatyt saulėkaitoj, pirma to nepasitarus su gydytoju.

Su saule reikia *apsiprasti labai išlengvėlio*, ar ligotam ar sveikam. Saule švitintis reikia planingai, *laipsniškai*.

Labai negerai daro šimtai mauduolių, iškarto

bent po kelias valandas pleškindamies saulėj. Vietoj pliuso pasidaro didžiulis minusas. Nuvažiuoja pajūrin sveikatos jėškot, o parsiveža ligą. Ir paskui puški, stidena, teplioja apdegintą kūną.

Paprasto piliečio psichologija tokia: užsimokėję už kelionę, užsimokėję pusdolerį už būdelę, tai jau *savo* turi atsiimti. Turi išsiraityti ant smėlio visą mielą dienele, kolei tave varyte išvays. O paskui atgailą kenčia.

Ne, taip nepridera daryt. Jau vėly pradėk susipažinti su saule išanksto, apie namus. Pabūk ant saulės, kur po atdaru langu, ar šiaip ore, kieme, nors po keletą minučių. Tegul iš pirmo saulė švitina tik rankas. Kitą kartą — kojas, irgi tik kelias minutes. Paskiau — daugeliau. Ir krūtinę gali atsilapot, ir nugarą. O ten jau ir maudomąjį kostiumą gali apsitempti ir pabūti pušnuogis ant saulės kokį pusvalandį.

Net ir darbe, per pietų pertrauką, patartina išeiti kiek ant saulės, pasišvitinti kurią kūno dalį.

Ot taip, *laipsniškai* apsipratęs ir jau kiek parudėjęs nuo saulės, gali būt drąsesnis ir pajūry ar paežerėj. Bet ne perdrąsus, ypač pirmą kartą. Geriau jau nedadėt, nekaip perdėt.

Kai kūnas gerai apsipratęs su saule ir oda jau spėjo pasigaminti apsaugomojo *pigmento* eilelę; tada gali ir ilgiau pabūt ant saulės, kad ir po kelias valandas paeiliui. Galvą vis geriau laikyt pridengtą arba kur pavėsy.

Kame gi saulės nauda? Visi saulės šviesos spinduliai yra naudingi, o už vis labiau *ultra-violetiniai*. Jie mums duoda *vitaminą D* — saulės šviesos *vitaminą*.

Kai *ultra-violetiniai* spinduliai (nuo saulės arba nuo tam tyčia saulinės — *ultra-violetinės* lempos) švitina mums pliką odą, tai jie pereina per viršutinius odos sluoksnius ir pakeičia jų riebalinę medžiagą (*ergosterolį* arba *cholesterolį*) *vitosteroliu* arba *vitaminu D*. Paskui tas vitaminas D pereina į kraują ir su juo išsivaikšto po visą kūną ir gaivina visą organizmą!

Daugiausia to *vitamino D* mums duoda vaiksi saulės šviesa. Bet vitamino D po truputį duoda ir paprasta dienos šviesa, kad ir be saulės, taipgi atmušta saulės arba dienos šviesa — atmušta nuo vandens, nuo smėlio, nuo sniego, nuo debesų, nuo dangaus skliautų. Štai dėlko taip naudinga būti kuo daugiausia ore, nors saulės ir nėra. Ir kuo nuogiau, tuo geriau.

Tiesioginė saulės šviesa užmuša tuberkuliozų

(džiovos) bakterijas ir kitų rūšių bakterijas. O saulės šviesos arba šiaip ultra-violetinių spindulių pagamintas *vitaminas D* teikia mūsų kraujui gajumo ir atsparumo bakterijoms.

Vitaminas D yra lyg koks cementas, kuris pritvirtina mūsų audinius *kalkes*. Be vitamino D kalkės išeina iš organizmo, ir nuo to pasidaro ligoti kaulai, dantys, nervai, raumenys—visi audiniai.

Kai valgai pakankamai gamtinio maisto ir gauni su juo kalkių, tai, *vitaminui D* veikiant, kalkės priduoja kūno audiniams stamantumo ir tvirtumo. Kai mūsų audiniai turi daug kalkių,

tai bile liga netaip greit limpa. Jei ir prilimpa, tai greičiau išnyksta. Kalkės padeda žaizdoms gyti. Kalkės net ir džiovos bakterijas ir jų pagadintus audinius tvirtai aptveria kieta žieve ir apsaugoja organizmą nuo platesnio apskrėtimo.

Netik vasarą. Gerais pusplikiam patūti ore kad ir žiemą. Tam tyčia *Sanatorijose* leidžia ligoniams nuogiams arba beveik nuogiemis patūti ore kas dieną, ir žiemos metu. Tai labai sveika.

Tai išmokite naudotis saule ir oru. Būkite ant saulės ir ore kuo dažniausiai, kol oda pasidarys juoda, kaip murino.

DŽIOVA TEBESKINA BIEDNUOMENĘ

DR. D. C.

Pavadinimas „socialinės ligos“ tapo iškraipytas. Jį iškraipė tie mūsų per dideli doros globotojai, kurie sarmatinasi viešai ištarti žodžius „sifilis“ ir „gonorija“, tad tik lytines ligas vadina „socialinėmis ligomis.“ Betgi socialinių ligų supratimas turėtų būti daug plačiau apimas ir teisingesnis. Jis turėtų apimti tokias ligas, kurių priežastys, tyrinėjimas ir gydymas yra visų pirma socialinė problema, o ne tik medikališka. Aišku, kad sifilis ir gonorija įeina į šią plačią socialinių ligų grupę. Tačiau pati dramatiškiausia ir svarbiausia iš visų socialinių ligų yra sausligė (džiova)—ta baisioji „baltoji plėga.“

Labai daug šiandien kalbama apie džiovos sumažėjimą ir apie tos ligos „užkariavimą.“ Betgi faktas pasilieka faktą, kad šiandien pat Jungtinėse Valstijose yra šeši šimtai tūkstančių (600,000) žinomų džiovininkų. Kasmet Jungtinėse Valstijose miršta nuo džiovos mažiausia šešiasdešimts tūkstančių (60,000) žmonių. Tarpe 20 ir 40 metų amžiaus grupėje džiova tebėra vyriausia mirties priežastis. Džiova smogia vyriausia tada, kada jaunystė pradeda skinti sau kelią į pasaulį, kuomet šeima tik pradeda augti. Ji atskiria jauną vyrą nuo jo žmonos ir šeimos ir jauną motiną nuo jos kūdikių.

Varguolių Liga

Džiova taipgi yra vyriausiai biednuomenės liga. Džiovos rata dešimt sykių aukštesnė tose grupėse, kurių įplaukos yra mažos. New Yorko mieste tyrinėjimas parodė, jog aukščiausia džiovos rata randasi žemutinėje West Side dalyje ir Harleme Manhattane, ir Red Hook ir Williamsburg sekcijose Brooklyne. Kaip tampriai yra džiova susijęs su įplaukomis, puikiai parodo pa-

dėtis tarpe negrų. Visi daviniai parodo neapsakomą džiovos aukų daugybę tarpe negrų. Tris sykius ir pusę daugiau negrų miršta nuo džiovos, negu kitų gyventojų.

Džiova yra taipgi industrinė liga. Tos pramonės, kurios surištos su dulkėmis, yra priežastis džiovos. Paminėsime tik kelias tokias pramonės: akmens skaldymo pramonė, kietosios anglies kasyklos, metalinės kasyklos, tunelių kasimo ir gręžimo darbai ir tt. Vėliausi apdraudus kompanijų daviniai parodo, kad džiova mirtinumas yra nuo šešių iki dešimts kartų didesnis tarpe darbininkų, kurie susiduria su smėlinėmis dulėmis, negu tarpe darbininkų kitose pramonėse.

Džiova yra taip sena liga, kaip istoriniai rekordai yra seni. Bet medicinos mokslas mažai ką galėjo prieš ją padaryti, kol buvo surastos tikrosios džiovos priežastys. 1882 metais Robert Koch atrado *tubercle bacilą* (bakteriją), kuri pagimdo šią ligą. Pasidarė aišku, kad džiova yra užkrečiama liga, perduodama nuo žmogaus į žmogų. 1885 metais Wilhelm Roentgen atrado „x-ray.“ Šis išradimas suteikė gydytojams puikias įrankis ligos ištyrimui (diagnoziui).

Nors šita bacila gali pagimdyti ligą bet kurioje kūno dalyje, tačiau didelę daugumą atsitikimų jinai įeina į plaučius ir ten apsigyvena. Jeigu liga plečiasi, užkrėstas žmogus pradeda kosėti ir spjaudyti. Spjaudaluose randasi šių džiovos bacilų, kurios gali užkrėsti kitus, kurie artimai susisiečia su sergančiu žmogumi.

Laužynai ir Džiova

Nesunku matyti, kodėl džiova smarkiau plinta tarpe tų šeimų, kurios gyvena dideliame susikišime. Kada nors savo gyvenime dauguma žmonių

esti džiovos bacilai prieinami, tačiau palyginamai nedidelę jų dalis tikrai suserga. Jeigu žmogaus atsparumas geras ir jeigu ne per daugiausia tų bacilų jis įkvėpusia į plaučius, jo kūnas tas bakterijas užmuša. Paprastai jo plaučiuose pasilieka tiktai mažas randas. Apart geros pastogės ir gerų darbo sąlygų, geras maistas yra labai svarbu palaikymui atsparumo prieš džiova.

Kol kas dar nesurastas nei vienas koks nors tikras gydymas nuo džiovos. Visos gydymo metodos pamatiniai remiasi ant pilno poilsio po atšargia gydytojo priežiūra.

Kada liga jau esti gerokai pažengus, vartojamos yra įvairios ligonio plaučių sukrimto priemonės. Paprasčiausia iš visų šių metodų yra vadinama "pneumothorax," tai yra, plaučiai palaikomi sukritę (suspausti) pagelba krūtinės įleisto oro. Visų šių metodų pagelba ligos paliestoms plaučių dalims leidžiama pilnai pailsėti, ligonies abelnas atsparumas atsteigiamas ir duodama plaučių gijimo procesui vystytis.

Kaip su visomis kitomis kūno dalimis, taip su plaučiais, juo mažiau liga įsisenėjus (pažengus pirmyn), tuo daugiau progų, nuo jos išgydyti. Tad ankstyvas diagnozas (ištirimas) yra labai svarbu. Dešimts kartų greičiau galima išgydyti tą, kurio liga esti pastebėta jos pradžioje, negu tą, kurio liga jau gerokai pažengus pirmyn. Anksti pastebėjus džiova, daug didesnį skaičių žmonių galima išgydyti paprastu lovinu poilsiu be plaučių suspaudimo metodų pagelbos. 1938 metais New Yorko valstijos ligoninėse buvo reikalinga vartoti tiktai 14.5 nuošimčių džiovininkų plaučių suspaudimo metodus tuose atsitikimuose, kurie buvo anksti pradėti gydyti, o tuo tarpu šitas metodas reikėjo pavartoti net 40 nuošimčių tarpe tų, kurie buvo pradėti gydyti ligai jau gerokai išsiplėtus. Ankstyvas ligos pastebėjimas taip pat reikalauja daug trumpesnio laikymo ligoninėje, idant pastojus jai kelią. Pavyzdžiui, užsivilkusia džiova ligoniu reikia išbūti sanatorijoje, jeigu jis pasveiksta, net aštuoniolika mėnesių, tuo tarpu jos pradžioje užtenka apie devyni mėnesiai.

Labai gaila, bet faktas yra, kad tiktai apie 13 nuoš. džiovininkų ateina į sanatoriją tuomet,

kuomet liga esti dar tik prasidėjus. Visi kiti patenka tik tada, kad liga esti jau toli pažengus. Ir tai tokia padėtis pakenčiama, kuomet mes turime "x-ray," kurio pagelba galima džiova surasti be jokio sunkumo.

"X-ray" Galingas Įrankis

"X-ray" yra taip svarbus įrankis todėl, kad džiova yra labai prigravinga liga. Pirmuosiuose jos laipsniuose ji gali nerodyti jokių požymių, arba tiktai labai menkus požymius, kaip kad netekimą apetito arba jautimą nuovargio, į kurį paprastai žmogus nekreipia dėmesio. Paprastųjų metodų patyrimui džiovos ankstyvam jos laipsnyje neužtenka. Kuomet jau pasirodo aiškūs požymiai, kaip kad kosėjimas, karštis ir kraujais spjaudymas, daugumoje atsitikimų liga jau esti gana toli nužengus. Ankstyvas džiovos atradimas svarbu ne tik ligonies gydymui, bet ir sulaukymui jos prasiplėtimo tarpe kitų žmonių. Tiktai pagelba "x-ray" išegzaminavimo sveikų žmonių masės bus galima atrasti pasislėpusią džiova ir padaryti didelius žingsnius pirmyn linkui jos išnaikinimo.

1939 metais Nacionalio Tuberkuliozo Susivienijimo prezidentas pareiškė, kad progresuojant taip, kaip šiandien, kovoje su džiova, su 2,000 metų varpais džiova bus palaidota. Bet taipgi galimas daiktas, kad karo ir gyvenimo lygio kritimo laikotarpyje susirgimai džiova gali pakilti. Tuo tarpu mes turime savo rankose įrankį nušalvimui džiovos bėgyje dešimties metų, jau nekalbant apie 60 metų!

Mes žinome džiovos priežastį, kaip bakterija yra perduodama nuo žmogaus į žmogų ir kas padaro tūlus žmones šitai bakterijai įveikiamais. Mes turime priemonę atradimui ligos jos ankstyvam laipsnyje, kuomet ligonį lengvai galima išgydyti. Mes taipgi turime būdus išgydymui ir pažengusios ligos. Betgi šio viso medicinos mokslo žinojimo panaudojimas priklauso nuo socialinių ir ekonominių sąlygų. Visus tuos paskutinių 60 metų mokslinius išradimus, kuriais mes galime nušluoti džiova nuo žemės paviršia, paverčia į nieką mūsų valdančioji klasė, kuriai liaudies sveikata nerūpi.

POETAS HEINĖ IR JO GADYNĖ

J. V. NARBUTAS

Suėjo 85 metai nuo vieno didžiausių revoliucinių poetų — Heinricho Heinės mirties.

Heinė gimė 1797 m. Diuseldorfe, pirklio šeimoje. Jis gimė angoje naujo šimtmečio, apie kurį šileris pasakė: „Šimtmetis praėjo audroje ir naujas gimsta žudynėse.“ H. Heinė turėjo ne tik tų dviejų epochų antspaudą. Jame buvo be romantizmo, be aristokratiškumo, be buržuazinio demokratizmo, kurie buvo būdingi aštuonioliktam ir devyniolikto šimtmečio pirmajai pusei, dar ir naujos epochos išsilgimas, kuris suvedė H. Heinę su K. Marksu ir jojo įtakoje parašė savo revoliucinius kūrinius.

H. Heinė—savo epochos žmogus. Jis dar žavisi aristokratija ir nekenčia savo laiko išsigimusios ir tuščios aristokratijos. Jam imponuoja buržu-

HEINRICH HEINĖ

zinės demokratijos skelbiamos laisvės, bet jis negali pakęsti realaus buržuazijos veido; jis tiek akylus, kad mato už skelbiamų laisvės idėjų biznierių tikslus. Jei to mato vokiečių buržuazija šaukia: „Šalin smulkiųjų kunigaikščių suvaržymai—tegyvuoją laisva Vokietija!“—tai H. Heinė moka šį šūkį perskaityti tikra prasme: „Šalin smulkieji feodaliniai kunigaikščiai ir karaliukai, šalin rinkų suvaržymas, muitai ir parapijinis užsidarymas, tegyvuoją pirklių ir fabrikantų laisvė!“

Savo kilme H. Heinė priklausė prekybinei buržuazijai. Jo dėdė Saliamonas Heinė buvo žymus Hamburgo bankininkas. Pats šis bankininkas turė-

jo H. Heinė pradėti savo karjerą, bet jis išimylėjo jį bankininko dukterį, savo pusseserę Amaliją, ir po nelaimingos meilės, metęs banką, išvyko į Bonnos, o paskui į Getingeno universitetą. 1821 m. nuvyksta į Berlyną, susižavi Hegelio filosofija, jo dialektiniu metodu, kuris turėjo didelės įtakos į marksistinę filosofiją. Tais pačiais metais H. Heinė išleidžia pirmąjį eilėraščių rinkinį.

1827 m. H. Heinė išleidžia pasaulinio garso eilėraščių rinkinį „Dainų Knygą“, kurioje matome ne tik jo meilės nusivylimų raudas, bet ir tą demokratinės inteligentijos svyravimą, klaidžiojimus ir įjėskojimus naujų gyvenimo kelrodžių, naujų aušrų. H. Heinė Vokietijoje buvo trošk. Jis keliauja, stengiasi išsiblaškyti, bet grįžta į Vokietiją ir čia jį amžinai sutinka tas pats žandaras, kunigas ir cenzorius. Heinė toje atmosferoje troško, kaip žuvis išmesta ant kranto. Ir štai, kai H. Heinė žavėjos Helgolando salos grožiu, atėjo iš žemyno žinia. „Tai buvo,—sako H. Heinė,—susukti į popierių saulės spinduliai ir jie mano sieloje sukėlė patį pasiūčiausį gaisrą! Man atrodė, kad aš galėjau padegti visą vandenyną iki šiaurės ašigalio ta ugnimi, kuri degė manyje.“ Tai buvo žinia apie 1830 m. revoliuciją. H. Heinė tuojau vyksta į Paryžių. Ten susidraugauja su eile revoliucijos vadų, rašo aštirus politinius straipsnius. Jis dabar supranta ir atvirai pasisako, kad—„Tūkstantmetė romantikos karalija pasibaigė ir aš pats buvau jos paskutinių abdikavusių pasakinguoju karalium.“

Paryžiuje susitinka didysis proletariato vadas ir minties milžinas Karolis Marksas su meninio žodžio meisteriu Heinrichu Heine ir pastarasis pasiduoda pirmojo įtakai. H. Heinės poezijoje suskamba Internacelo garsai. Žinoma, būdamas silpno būdo H. Heinė dažnai nukrypsta nuo K. Markso rodomo kelio, bet šis poetą pateisina. „Poetai, tai keistuoliai, kuriems reikia leisti eiti savais keliais. Jų negalima matuoti paprastų ar net nepaprastų žmonių mastu,“—sako K. Marksas.

Silezijos audėjų sukilimas įkvepia H. Heinę naujoms revoliucinėms dainoms. „Silezijos audėjuose“ H. Heinė sako: „Prakeikimas karaliui, piktajam valdovui, tam, kurio nepasiekė mūsų šauksmai, kuris iščiulpė iš mūsų paskutinį grašį ir atidavė mus, kaip gyvulius, skerdiko peiliui.“

K. Markso revoliucinių laisvių idėja jaučiama poemoje „Germanija.“ H. Heinė dar kartą grįžo

iš Paryžiaus į Vokietiją ir dar kartą nusivylė. Jis negailestingai pamfletisto plunksna plaka prūsiškuosius junkerius, žandarus, priespaudą ir jos simbolį prūsiškąjį arą:

Ei, tu biauрусis paukšti! Aš tave

Kada nors sugausiu.

Aš plunksnas tavo išpešiosiu

Ir tavo nagus sulaužysiu.

O paskiau poetas sušauksiąs Reino šaulius, ir tas, kuris nušausiąs arą, valdys karaliaus karūną.

Važinėja H. Heinė po Vokietiją, po įvairias jos provincijas ir miestus ir nė vienam iš jų nestinga jam pasmerkimo žodžių, aštrios kritikos, ironijos ir tulžingos satyros.

1848 m. revoliucija randa H. Heinė visai ligotą, pusiau paralyžiuotą. "Kokia nelaimė,—dūsauja Heinė,—pergyventi tokias revoliucijas mano būklėje. Aš turėčiau arba pasveikti arba numirti."

Paskutinį kartą H. Heinė išėjo 1848 m. gegužyje į gatvę. Jis nuėjo į Luvrą ir be sąmonės krito prie Veneros statulos. Jis ilgai gulėjo ir verkė taip gaudžiai, kad ir akmenį galėjo sugraudinti. Ir jam Venera tarsi kalbėjusi: "Argi tu nematai, kad aš be rankų ir vadinasi negaliu tau padėti."

H. Heinė mirė 1857 m. vasario 17 d. Paskutiniai jo žodžiai buvo: "Rašyti! Popieriaus, pieštuką!..."

Pieštukas iškrito iš rankų.

Bet H. Heinė nemirė. Mirė jo kaltintojai ir persekiootojai. Jis tapo visų tautų, kur vertinamas grožis, tiesa ir laisvė, nuosavybė. Liko jo didis literatūrinis palikimas, kurio nesugriauts nei naikinanti laiko dvasia, nei boikotas, nei nutylėjimas. Liko ir šie jo neužmirštami žodžiai: "Kaltinamasis sprendimas seniai jau mestas senajai santvarkai. Teįvyksta teisingumas! Težūna tas senasis pasaulis, kuriame viešpatavo egoizmas, nekaltumas buvo žudomas, žmogų eksploatavo žmogus!"

ŽIEMOS PASAKA

HEINRICHAS HEINĖ.

Aš vieną kartą pamačiau
dainuojančią merginą.
Netikras balsas, o tačiau
man širdį sugraudino.

Tarp žemės vargo,—sakė ji,—
turėkim skaisčią viltį,
anam pasauli ten aukštai
turės skausmai nutilti.

Džiaugsmas šioj žemėj dingsta greit,
čia ašarų pakalnė.
Tik tas gal džiaugtis amžinai,
kurs dangų nusipelnė.

Dainavo ji tyrais jausmais
dangaus mums epopėją,
kad džiaugsis tas, kurs čia žemai
tik skarmalus turėjo.

Žinau gerai aš giesmę tą,
jos autorius pažįstu.

Jie geria vyną paslapčia,
vandens mums siūlyt drįsta.

Aš naują dainą jums, draugai,
šiandien sukurt svajoju.
Mes norim skurdo žemėj šioj
įruošti liaudžiai rojų.

Mes norim čia laimingi būt,
daugiau nemirt iš bado.

Gana storpilviam besuryt,
ką darbščios rankos rado!

Užauga duonos čia gana,
pakaks visai žmonijai
ir rožių, mirtų, ir džiaugsmų,
kodėl tad viltk vergiją?

Kol beriam sėklą, žels javai,
ir bus pakalnės žalios.
Lai dangų renkas angelai,
paukštytės ir paukšteliai.

Jei po mirties užaugs sparnai,
galėsim skrist į rojų
ir pasidžiaugt, kaip jie linksmai
be darbo sau ulioja.

Aš naują dainą jums, draugai,
geresnę dainą traukiu.
Jau trupa priespauda, vargai,
žmonijos laisvė laukia.

Su laisvės genijų tikru
mūs žemė sužieduota.
Jie ranka rankon žengia jau,
kančia greit bus nušuota.

Nesiųs palaimos kunigai
čia tos garbės nereikia.
Drąsiau dainuokime, draugai,
drąsiau į priekį eikim!

Išvertė K. Jakubėnas.

GERIAUSIA MOKYKLA

(Vaizdelis)

I.

Tamas, Lietuvoj, prie senosios valdžios, buvo penkiasdešimts ha. žemės ūkininko sūnus. Ūkio darbus jiems apdirbdavo metams samdomi bernai ir mergos. Prie to, dirbdavo mažazemiai ir bežemiai, už pasodinimą cent. bulvių, ar pasėjimą poros gorėjų linų.

Būdamas apie aštuoniolikos metų amžiaus, jis mokinosi penktoji klasėj gimnazijos. Parvažiuoja atostogų; vasarą, nakties laiku, eina gult į klėtį. Visiems sumigus, mūsų Tamas prisisemia pora centnerių kviečių, ar kitokių javų, pasikinko arklį, nuveža į miestelį pas biznierių, gauna kelis desėtkus litų, sugrįžęs vėl atsigula. Ant ryt pabunda pietų laiku.

—Reikia atilsėt,—jis sako.

Po to eina miestelin, „paūžia“ su merginomis... Taip slinko dienos, tėvai didžiavosi, gerbė jį. —Cenzuotas žmogus, tėvai nori leist į kunigus, bet jis nenori, bus daktaras,—girdavosi jo seserys.

—Garbė Jėzui Kristui,—vieną neatostogų dieną, Tamas prasivėręs duris, sako. Tėvai, seserys, nerimaudami sužiuro į jį.

—Gausiu mokytojo vietą,—Tamas, matydamas tėvus, seseris nerimaujančius, prabilo.

—Gyvendamas tarp mokinių apsigovė, todėl išvarė iš mokyklos,—kaime kalbėjo jo draugai.

Tamas dirbt nenori, mokytojo vietos nei nemano jieskot. Bet jis pasidirba mokytojo dokumentus, su „gimnazijos valdybos“ parašais, nu-eina pas tą patį biznierių, pasiskolina pinigų. Bet atiduot jis jų neturi. Dokumentai, kuriuos buvo užstątes, skolindamas pinigus, atsiduria policijoj: Tamas gauna šaltojo pasėdėt. Nesiseka.

II.

—Sveikas, Tamai!—Jurgis sutiko jį Kanadoj.

—Sveikas, sveikas, Jurgi! Kaip gyvuoji?

—Žinai, kaip žirnis prie kelio.

Prasideda karštos diskusijos.

—Po šito karo bus kitokia tvarka; gali įvykti ir komunizmas. Bet ne rusiškas komunizmas. Čia Amerikos gyventojai negalėtų pakęst, šioj šaly papratę gerai pavalgyt, gražiai pasirėdyt. Rusijoj to nėra.—Aiškina Tamas.

—Tu žinai, kaip Rusijoj yra?

—Žinau, žinau, laikraščiai rašo.

—Aš gi esu skaitęs mūsų darbininkiškuose laikraščiuose daug laiškų iš Sovietų Sąjungos, kuriuose rašoma, kad ten darbo žmonėms geriau,

nei kad buvo prie carizmo.—Atsako Jurgis.

—Į laikraščius blogumų negali rašyt, cenzūra nepraleidžia.

—Kodėl „Naujienoms“ cenzūra praleidžia?

Tamas susimaišo.

—Komunizmas nėra blogas dalykas, bet rusiškas negeras.

—Ar žinai kas yra komunizmas? Negali būt nei rusiškas, nei angliškas, nei vokiškas, nei kitoks kokš tautinis komunizmas. Komunizmo tvarka gali būt įvairi, bet teisėmis vienoda.

—Komunizmo pasauly nebus jokios priespaudos, nebus gaminami ginklai, nebus policijos, nebus kalėjimų...

—Vietoj bereikalo išaikvojamos energijos gaminimui ginklų, statymui karo laivų, kalėjimų ir tt., bus gaminama tik gyvenimui reikalingi produktai ir tobuliausios mašinos, ir todėl darbas virs pramoga. — Aiškina Jurgis.

—Atsimatymo, Jurgi!

—Atsimatymo! Mažų kitą kart pasimatysim...

Nykūs šiaurės plotai. Pradžioje gegužės mėnesio, dar sniegas stūkso tarp skurdžių miškų. Tik ypatingos, pilkos, mažo ūgio varnos, vejasi pulkais praeivių, lyg jūrų paukščiai plaukiantį laivą. Apylinkė neapgyventa. Tik labai tolimam atstume prie vingiuoto, tarp kalnų ir ežerų gelžkelio, kelios, skurdžios stubukės ir mažą stotukę riogso.

Jau ilgas laikas kaip Jurgis susikūręs ugnį prie kelmo laukia tavorinio traukinio, kad su jo pagalba pralėkt kelis desėtkus mylių tos laikumos. Štai ir traukinys.

—Sveikas, Tamai!—Už pusės metų laiko Jurgis vėl susitinka Tamą tavoriniam traukinyje.

—Sveikas, Jurgi! Gerai pamenu, kaip mes kalbėjom. Aš jau sutinku su tavo išvadomis, jei taip būt. Bet tu pažįsti Pilypą? Jis tik su liežuviu save visur atsireklamuoja. Žinai, keli metai atgal, kiek čia kovų, streikų, kautynių buvo. Kur jis tuomet buvo? Dabar jis paniekina tuos kovotojus. Dar sakosi esąs komunistas, bet neruvojasi. Kaip tą išrišt?

—Taip, tokių Pilypų dar daug yra. Bet jis yra atskiras asmuo, tai ne tvarka, kurios mes siekiam. Be to, sovietinėj tvarkoj Pilypas neturėtų progos veidmainiaut.

—Žinai, Jurgi! Jau ir aš moku gyvenimą studijuot. Štai krūmuose, tavoriniuose traukiniuose geriausia mokykla!

Miškų Dar-kas.

KUN. A. DRAZDAUSKAS-STRAZDELIS

JAUNUTIS

Tai buvo bene vienintėlis tuomet iš baudžiauninkų kilęs lietuvių poetas. Strazdelis gimė birželio 4 d., 1763 metais, Astravos kaime, Kriaunų parapijoje, Zarasų valsčiuje, valstiečio bakužė. Reiškia, 55 metais anksčiau Karolio Markso. Pradinį mokslą Antanas įgavo pas jezuitus Alukštoje, Kurše; iš ten įstojo į kunigų seminariją Krėslavoje ties Dauguva, Vitebsko rėdyboje. Iš čia persikėlė į Varnius; po devynių mėnesių, vyskūpas Steponas Giedraitis įšventino į kunigus. Bet vos kelis metus žemaičiuose kamendoriavo ir 1790 m. sugrįžo į Vilniaus vyskūpiją, savo gimtąjį kraštą. Čia buvo kamendorium ir filialistų įvairiose neturtingose bažnyčiose (Dilliavoje, Šimonyse, Vabalnyke, Papilyje ir Indrioniškyje).

Nėra nieko nuostabu, kad Strazdelis, gyvendamas tokiam skurdžiame kampely, galėjo susidaryti sau vaizdą iš baudžiauninkų gyvenimo ir apie juos dainuoti. Jis apdainuodamas sunkią baudžiauninkų būklę, dar tuomet pastebėjo, jog amžinai taip nebus, nes baudžiauninkai "kalą plieną..." Ir savo dainelės "Juodas Varnas" pabaigoj sako:

"...Nors kūną, kaip mes, nešioja.
Dėlto kasdien mus pešioja.
Jau prikalta daugel pieno,
Ateis tokia dėl jų diena!..."

Šitos jo eilės labai įdomios. Jos rodo jau visai kitokią dvasią, negu pas kitus baudžiaivos gadybės poetus. Jis jau tiesiog sako, kad tiems žmonių skriaudėjams "jau prikalta daugel pieno, ateis tokia dėl jų diena!"

Kun. Katėla rašo, kad Strazdelis buvęs dėl Lietuvos tautos tuomi, kuomi Beranger buvo prancūzams, Karpinskis lenkams, o Padūra ukrainainams.

Ponai ir Kunigai

Da įdomu ir tas, kad Strazdelis atvirai stojo baudžiauninkų pusėj ir atvirai išėjo prieš ponus, dargi prieš kunigus. Iš lūpų į lūpas eina jo dainos ir "štukos," įvairūs anekdotai, dailūs pamokslai. Viskam negalima pilnai tikėti, bet kuomet užtinkai bent keliose vietose vienodai užrašyta, tai negalima ir abejoti apie teisingumą. Pavyzdžiui, L. Didžiulienė rašo:

"Kartą, mirus turtingam ir rūsčiam dvarinin-
kui, jo giminės atsiuntė Kun. Strazdeliui liepinę

sviesto, lašinių paltį drauge su laišku, prašydami atvažiuot ir pasakyti kalbą prie karsto. Strazdelis nuvykęs pradeda kalbą:

"Džiaugkitės ir dėkavokite Dievui, kad atsiuntė mirtį tam, kuris jus tiek metų kankino, kraują jūsų gėrė, prakaitu jūsų mito ir skūras jūsų lupė. Viečnastin kelią ir sviestu jam tepa, ir lašiniaus grindžia, bet nebegelbės—nueis jis pra-

Kun. Antanas Drazdauskas—Strazdelis.

pultin ir paims savo užmokesnį, kurį užsipelnė, degs ir spirgės smaloje..." O kuomet pono giminės ant jo užsi puolė, jis jiems atkiirtė: "Nepažįstate Strazdelio, manydami, kad duosiuos papirkt ir melų prie pakasynų pripasakosiu."

Toliau, M. Roemeris rašo, kaip mirus Kamajų dvaro administratoriui Korpuškai, kuris buvo

labai didelis baudžiauninkų skriaudėjas, iš sykiu kun. Strazdelis visai nesutiko pamokslą sakyti, bet sūniui spiriant, apsiėmė ir maž-daug taip pasakė: Štai, brangūs klausytojai, matote prieš save nabašninką. Kas gi iš jūsų jo nepažino, kas jį užmirs? Jo atminimas jūsų širdyse liks ilgai, kaip ir apeliunkės žmonių širdyse! Jūs jį minėsite taip, kaip jis užsiplėnė. Jo vardas jūsų tarpe bus niekinamas, nes ir ištikrųjų jis to buvo vertas. Visą savo gyvenimą jis jus skriaudė, lupė, vargino...

Kuomet sūnus, girdėdamas tai, pradėjo Strazdelį lupti žemyn, tai jis pertraukęs pamokslą atkirtė: "Na, tai kvita už sviestą!" Mat, Strazdelis buvęs velioniui už sviestą skolingas.

Bet nemažiau Strazdelį neigė ir kunigai, nes jis savo aštriū liežuviu juos be jokio pasigailėjimo tarkavo. Jis nekviestas važiuodavo į atlaidus ir tenai iškrėsdavo visokių špų. Kartą nuvažiavęs pas vieną kleboną, išsiprašė paskolinti pištolietai ir prisidėdavo greitai sugrąžinti. Už kiek laiko gauna laišką ir reikalavimą, kad grąžintų jam pištolietai. Strazdelis jam atsako: "Eikie į savo lovą guliti, atrasi ir pištolietai." Mat, jis jo visai nesivežė, tik pakijo po antklodę, kur jam klebonas sakęs, kad tai jo lova. Be to, jis neišvažiuodavo, jeigu neiškrėsdavo špų: sumaišydavo kaliošus, įvydavo "katina" (akmenį) į ploščiaus rankovę. Dėl to kunigai labai jo nekenė, niekino, iš pasalų stengėsi įkasti, skundė vyskupui, bet bijojosi jam ant liežuvio pakliūti. Pasakoja, kad jis nuvykęs pas vyskupą jam priminė, jog Kristus neturėjęs nei aukso lazdos, nei violetų. O kas link įskundimo, kad jis turi pačią ir vaikus, tai jis vyskupui atsakė: "Dievas turėjo sūnų, tai man tik niekis." Žmonės tai žinojo, vienok nesipiktino, nes matė jo, tikro žmogaus gyvenimą, tikrą artimo meilę.

Strazdelis nemažai pasidarbovo bažnyčiose. Jis išvertė į lietuvių kalbą Bellarmino katekizmą ir tris maldų knygas. Be to, jis parašė daugybę bažnytinių giesmių, kaip tai: "Pulkim ant Kelių," "Prieš Taip Didį Sakramentą," "Angoj Tavo, Dieve, Stoviu," "Sveiki Sulaukę šventų Vėlykų," "Sveika Marija, Motin Mieliausia," "Šventas Jackau Skarbe Brangus" ir tt...

Jo giesmės labai žymiai skiriasi nuo kitų senųjų bažnyčios giesmių ir plaukė plaukia iš nepadirbto tikinčio žmogaus jausmo.

Strazdelis ir žmonės

Suprantamas daiktas, kad ne ponų ir didikų namuose jis galėjo būti mylimas svečias, o tik baudžiauninkų, muzikų. Sunkus buvo baudžiauninkų jungas. Vienok, nežinūrint to, nuo jų dainų

skambėjo dirvos, pievos ir tankūs Lietuvos šilai! Nevien tik verkė baudžiauninkai, o kartais mokėdavo ir smagiai pasijuokti.

Strazdelis po mišių, apsilvildavo nudėvėtu ploščiumi, užsimaudavo ant galvos briedkailinę ausuotą kepurę ir traukdavo pėsčias į kaimus. Mokė katekizmo, davė patarimus, krėtė "štukas" ir linksmino savo dainelėmis valstiečius. Žmonės pasakoja, kad jis, šimonyse būdamas, tankiai nakvodavęs su naktigoniais ir per naktis dainuodavo: "Kiškis," "Strazdas," "Gegužėlė..." Jo "Strazdas" baigdamas sako:

"...Leidžiu balsą per tamsias girias,
Sparniukėliais klėzdamas,
Brudną žiemą bardamas,
Pranašauju pavasarėlį."

Strazdas "pavasarij" pranašavo, skelbė ponams baisiąją dieną, kuriai jau prikalta daugel plieno. Bet tai buvo tiktai laimingos prošvaistos: jo "pavasaris" da toli buvo. Jis taip pat tik buvo baudžiavos sūnus. Iki pavasaris ateis, jis liaudį ramina savo linksmomis dainelėmis: "Linksma Diena, Linksma Ana," "Ai Bėdos Mano Klapatiai," "Ei Strazdeli, Strazdeli," "Šviesiai Saulė Teka, Šalta Rasa Krinta," "Nepaimti Dievo Cūdai," "Pirmas Mėnuo Stoja," "Ai Tu Dieve Visagalis," "Ejo Šiaučius Per Miestelį," "Piemenėlio Giesmė," "Siratos Giesmė." Jos plaukia iš širdies gilumos, ir tas nuoširdumas tai yra Strazdelio dainų ypatybė. Kai kurios dainos visai nedailiai parašytos, jumoras, tankiai, rupus, bet ir jose randasi vienas kitas gražus punktas. Pavyzdžiui:

"Ei, tu, Dieve, viso pilnas,
Kur padėjai plikio vilnas?
Pats pančiakų nenešiojai—
Kam tu plikius nupešiojai."

Apie Strazdo poeziją šitai ką rašė 1841 m. lenkų literatas L. Jusevičius:

"Tai niurios, liūdnos, maldaujančios, pilnos poezijos įkvėpimo giesmės... kurių šiandien negalima skaityti neapsiašarojus... Nepaprastai lengvai kun. Strazdas galėjo giesmes (ir dainas) rašyti ir gaidas pritaikyti; kiekvienam atsitikimui jau buvo pas jį eilės ir gaida: liūdna, naivi ir gryn meliodija, kaip motinos meilė tam krašte... Visuose raštuose matyt didelis talentas, o lietuvių kalba... negryna... Buvo tai įžymus ir su įkvėpimu lietuvių poetas."

V. Kapsukas savo raštuose Strazdą žymi:

"Žinoma, dabartiniai lietuvių poetai poezijos forma toli užpakalyje paliko Strazdą. Bet, sprendžiant apie kokių nors raštų svarbumą,

reikia mums persikelt į tą gadynę, kuomet tai buvo rašyta, reikia atsiminti, kokia tuomet buvo lietuvių literatūra: jos tuomet beveik visiškai nebuvo, ir Strazdas tik iš žmonių poezijos ir kitataučių literatūros galėjo sau pavyzdžių ieškoti.”

Sulaukęs šešiasdešimts metų Strazdelis persikėlė gyventi į Kamajus, savo namuose. Mirė 1833 m., palikdamas turto 50 rublių, kaip emeritas. Ten pat ir palaidotas į nešventintus kapus (vėliau vyskupas liepė pašventinti). Ant jo kapo yra pasviręs akmenis paminklas su antrašu: „Autoriui Pulkim ant Kelių.”

Pirmas žurnalas Amerikoje pasirodė 1741 metų vasario 13 dieną. Jį išleido Andrew Bradford ir vadinosi „*The American Magazine*.” Gyvavo vos tik tris mėnesius. O vasario 16 dieną išėjo pirmas numeris Benjamin Franklino žurnalo „*The General Magazine*.” Šis išgyvavo šešius mėnesius.

Lorelei

Nežinau, ką galėtų tai reikšti,
kad aš toks liūdnas esu,
kad vis su ta pasaka vaikštau
ir josios užmirš negaliu.

Tamsu, vėsoma žemę skleidžia,
ir Reinas plaukia tyliai.
Ir kalnų viršūnėse žaidžia
saulėlydžio spinduliai.

Gražuolė jauna aukštumoje
ten sėdi nežemės šalies,
auksiniai jos rūbai žėruoja,
ji pina kasas auksines.

Auksinėmis šukomis plaukus
šukuoja dainuodama ji,
dainelės melodija plaukia
tokia stebūklinga, graži.

Taip žveją mažajam jo luote
pagauna vylingi garsai,
nežiūri jis skardžių uolotų,
dainos tesiklauso jisai.

Tikiu aš, laivelį ir žveją
praris juodos vilnys žiauriai,
nes taip jį tada užkerėjo
dainavimas Lorelei.

Heinrichas Heinė.

Šoto Rustavelis

Šoto Rustavelis—ne vien tik didžiausias gruzinų tautos poetas, o ir stambiausias atstovas pasaulinės poezijos.

Virš 750 metų tarpas skiria mus nuo jo nemirtinos poemos „Ricierius Tigro Odoje,” bet, nežiūrint to, ta poema iki šiol žavinga ir patraukianti. Ta poema kupina įdomiais aforizmais, pripildyta skaisčiomis mintimis ir giliu gyvenimo pažinimu. Tie aforizmai virto žmonių patarlėmis ir pasakomis.

Rustavelis gimė Gruzijos mieste Rustavi, iš kur, matomai, kilo ir jo slapivardis—*Rustaveli*. Vertindama Šoto Rustavelio poetinius gabumus, karalienė Tamara išsiuntė jį į Graikiją daugiau tobulintis. Grįžęs atgal į Gruziją, jis buvo paskirtas Tamaros aukštu dvariškiu. Karalienė buvo pamyless Rustavelio brolis, bet ji jo meilę atmetė ir jis, nusivylęs, leidosi į svetimus kraštus. Bėgdamas iš tėvynės, jis susidūrė su žuvo. Sakoma, kad šitas tragiškas brolio galas ir paskatinęs Rustavelį apdainuoti jį savo poemoje, kurią paskyrė karalienei. Tamara buvo taip labai sužavėta, jog pravižo savo vyrą ir pasiūlė savo ranką Rustaveliui. Bet jis paliko ištikimas savo mylimai žmonai ir už tai buvo ištremtas į Graikiją.

„Ricierius Tigro Odoje” poema — tai herojiškas epas, kuris dar 17-me amžiuje literatūros žinovų buvo palygintas su brangakmenių dėžute.

Gruzinių tautoje ši poema labai populiari. Liaudyje ji perduodama iš kartų į kartas. Jos aforizmai—išmintis tautai. Štai jų keletas:

—Kiekvienas laiko save strategu, sekdamas kovą iš šalies.

—Ką išdalinsi—tavo, ką nusiėsi—to nustota amžiams.

—Kas nelaimėje pametė draugą, tas pats sužinos nelaimės kartumą.

—Šimtinė tūkstantį nugalės, jei tik išmintingas vado patarimas.

—Nepatirsi gyvenimo saldumo, neparagavęs nelaimių kartumo.

—Geriau pražūtis su garbe, negu negarbingų dienų gėda.

—Nereikalingos varnai rožės, o asilui—ragai.

—Lyg žinojo pergalės džiaugsmą tas, kuris peržengė priesaiką.

Sovietų Sąjunga prieš kiek laiko labai plačiai paminėjo poeto Šoto Rustavelio „Ricierius Tigro Odoje” poemos 750 metų sukaktį. Tąja proga, kūrinys buvo išverstas ir išleistas daugeliu kalbų.

Proncė.

TĖVELI, NAMO EIK IŠ LAUKO

WALT WHITMAN

Tėveli, namo eik iš lauko, štai laiškas nuo mūsų Petruko;
eik, motinėle, prie priekinių durų, štai laiškas nuo tavo sūnelio.
Žiūrėkit, ruduo,
žiūrėkit, kur medžiai, tamsiau žali, geltonesni ir raudonesni,
vėdina ir malonina kaimus Ohio plazdenančiais lapais vidutiniame vėjy,
kur obuoliai nunokę soduose kybo ir vynuogės ant skersuotų tvorelių
(Ar užuodžiate jų vynuoges ant jų medelių?
Ar užuodžiate grikius, kur bitės neseniai zvimbė?),
o virš visko antai padangė tokia rami, tokia žydri po lietaus ir su
įstabiais debesiais.

Žemai taip pat viskas ramu, viskas gyva, gražu, ir ūkis gyvuoja gerai.

Laukuose viskas gerai vyksta;
bet dabar, tėveli, eik namo iš lauko, eik dukteriai šaukiant;
ir eik priemenėn, motinėle, prie priekinių durų tuojaus.

Motina skubi, kiek tik pajėgia—ką tai bloga nujaučia,
jos žingsniai dreba;
Ji nestapteli sulygint sau plaukus ar pasitaisyt kepurę:

Greit atidaryk voką!

O, tai ne mūsų sūnaus raštas, bet jo vardas pasirašytas,
O, svetima ranka rašo už mūsų sūnų! O, nelaimingos motinos siela!
Viskas sukasi jai prieš akis, juodai mirguliuoja; tik paprasčiausius
žodžius ji pažinti tegali, tiktai dalis sakinių: *šovinio žaidza krūtinių,*
susikirtus raiteliam, paimtas ligoninėn,
dabar silpnas, bet greit pasitaisys.

A, dabar aš tik vieną pavidalą tematau
tirštai apgyventam ir turtingam Ohijui su visais jo miestais ir farmom—
ligotai išblyškusių veidu, apkvaitusia galva, silpnutė,
jinai atsirėmusi durų stakton.

Nesigraudink taip, motinėle (sako pro raudą vos tik užaugus duktė,
aplinkui gi stovi mažos sesutės be žodžių ir liūdnos),
matai, brangiausia močiute, štai laiškas sako, Petrukas bus greitai
sveikesnis.

Deja, vargšas berniukas, jis niekad nebus jau sveikesnis (gal jam jau
nereikia būt sveikesniam, tai narsiai ir tiesiai sielai).
Kuomet jie stovi prie durų namie, jau jis yra miręs, sūnus vienintėlis miręs.

Bet motinai tai reikėtų būt sveikesnei—
Liesa jos figūra dabar apsilvilkus juodai;
per dienų dienas nepaliečia ji maisto, naktį krūpčiodama miega, dažnai
neužmiega;
pabunda vidunaktyj, verkia, ilgisi tuom vienu giliu ilgėsiu;
o, kad tai ji galėtų nematomai pasišalint, tyliai nuo gyvenimo pabėgt
ir pasitraukt,
sekt, jieskot, būt su jos mirusių brangių sūnum.

Vertė V. T.

MOKSLAS GYVENIMUI PRAILGINTI

Trėškimas Atidėti Mirties Valandą Ragina Mokslą Jieškoti
Priemonių Žmogaus Gyvenimo Prailginimui

AKADEMIKAS Z. S. ŠTERNAS

Mūsų mokslo vienas iš svarbiausių uždavinių yra senėjimo ir mirties priežasčių išaiškinimas, taip pat kova su jomis. Jau seniai žmonija domisi mintimi, kad galima kovoti su šiomis priežastimis. Ji visoj kultūros istorijoje reiškėsi ne tik literatūroje ir mene, bet ir folklore.

Tautų istorijoje mirtis buvo įvairiausiai aptariama. Iš esmės šie aptariai pavaizduoja žmogaus pasaulėžiūrą, jo religinius įsitikinimus ir jo kultūros laipsnį, kuriame žmonija radosi įvairiais istorijos tarpsniais. Romos filosofas Seneka kalbėjo apie mirtį kaip apie nebuitį. Horacijus mirtį laikė amžinu ištrėmimu. Tikintieji, ypačiai krikščionys, aptaria mirtį kaip perėjimą į geresnį gyvenimą. Tačiau reikia pastebėti, kad į šį „geresnį gyvenimą“ ne taip jau stipriai veržėsi net fanatiškai tikį žmonės. Priešingai, visi jie stengėsi kaip nors prailginti gyvenimą ir numirti kiek galint vėliau.

Įvairiai buvo aiškinama ir pati mirties esmė. Ir čia pasireiškia žmogaus pasaulėžiūra, ypač jo religiniai įsitikinimai ir jo prietariai.

Senovės romėnuose sutinkame, pavyzdžiui, tokį mirties esmės aiškinimą: gyvenimas—tai žmogaus kūne sujungimas tam tikrų jėgų arba principų, pradų arba dvasių; šių jėgų išsiskyrimas yra mirtis. Kitais žodžiais tariant, mirties priežastis yra išsiskyrimas tų jėgų, kurių sujungimas sudaro gyvą žmogų.

Panašių nuomonių sutinkame ir senovės induose. Jie irgi mirties priežastimi laiko jėgų išsiskyrimą.

Ir senovės egiptiečiai panašiai galvojo. Juose vyravo metapsichozinė teorija. Pagal egiptiečius mirtis—irgi dviejų jėgų išsiskyrimas, kūno ir sielos. Mirties momentą siela palieka kūną, kurį laiką keliauja, pereina iš vieno kūno į kitą ir galop, apsivaliusi nuo visų nuodėmių, grįžta į savo pirmąjį kūną. Iš čia kilo reikalas išlaikyti tą kūną atitinkama laiką. Todėl Egipte laivonai buvo balzamuojami. Balzamavimo menas ypač išsivystė senovės egiptiečiuose ir ten pasiekė aukštą tobulumą.

Panašiai aiškina, nors jau truputį skirtingai, ir krikščionių religija, žiūrinti į mirtį kaip į sielos ir kūno išsiskyrimą,—skelbianti, kad prisikėlusį siela vėl susijungianti su kūnu.

Visuose šiuose mirties aptarimuose raudonu siūlu eina tokia mintis: mirtis—tai išsiskyrimas kažin kokių jėgų, jų pakrikimas, jų išsisklaidymas.

Mokslinė Mirties Sąvoka

Jei visus juos palygintume su mūsų dabartinėmis mirties sąvokomis, tai, rodos, būtų galima įžiūrėti didelę analogiją. Mes taip pat kalbame apie mirtį kaip apie pakrikimo vyksmą, kaip apie išsiskyrimą. Bet mokslinė mirties sąvoka iš principo skiriasi nuo visų anksčiau sumintųjų. Tiesa, kai mes kalbame apie šiuos pakrinkančius pradus, turime galvoje visiškai ką kitą, mes kalbame apie konkrečius daiktus. Mums pradai—tai tie cheminiai daiktai, kurie įeina į mūsų organizmo sudėtį, tai tie nerveliai, kurie prienami mikroskopinei analizei.

Nėra abejonių, kad dabartinėmis aplinkybėmis senatvė ir mirtis per greitai ateina. Nesvyruojant galima pasakyti, jog vadinamoji natūrali mirtis, arba mirtis dėl senatvės, beveik nesutinkama. Dargi išimtiniais atsitikimais, kurie laikomi neįprastais gamtos reiškiniiais, gyvenimas nepasiekia savo ribos, jau nekalbant apie vadinamąjį vidutinį žmogaus amžių.

Kokia yra senatvės ir mirties priežastis? Ar galima su ja kovoti, be abejojimo, ne senatvės ir mirties likvidavimo, o gyvenimo, jaunatvės prailginimo prasme?

Norint atsakyti į šiuos klausimus, reikia subtilinti (supaprastinti) mirties ir senatvės sąvokas. Savaimė suprantama, jog visokie bandymai mokslškai mirtį aptarti turi išplaukti iš palyginimo su gyvenimu, taip, kaip senatvės sąvoka kyla iš jaunatvės sąvokos. Kitais žodžiais tariant, mes apibūdinam mirtį, lygindami ją su gyvenimu, o senatvę—ją lygindami su jaunatve.

Todėl nenuostabu, kad enciklopedininkai ir tokie žymūs mokslininkai, kaip Biša, Kiuvje ir kt., apibūdina mirtį kaip gyvenimo paneigimą, mirtį pastato prieš gyvenimą. Vadinasi, visa, kas reiškiasi gyvenime, daikte, išnyksta mirties momentą. Kiti mokslininkai mirties nestato prieš gyvenimą, bet ją laiko natūralia jo pabaiga, jo neišvengiamu rezultatu. Jų nuomone, mirtis yra tobulėjimo kulminacinis taškas.

Stipriausią ir pilniausią mirties aptarimą duoda žinomasis Engselso aptarimas. Engelsas neskiria gyvenimo nuo mirties, pagal jį mirtis įdiegta pačiame gyvybės prade. Gyvenimas ir mirtis glaudžiai susiję tarp savęs, vienas antrą apriboja, jie neįmanomi be kito. Remdamasis tokia dialektine doktrina, Engelsas padaro išvadą: "Gyventi — reiškia mirti" (*Engelsas, Gamtos Dialektika, 1892 m. 10 p.*).

Klausimą gyvenimo ir jaunatvės, teisingiau, pilno gyvybingumo, reikia svarstyti dviem atžvilgiais: fiziologiniu ir biologiniu.

Biologui mirtis tai ne kas kita, kaip nutraukimas visų tų vyksmų—cheminių ir fizinių—cheminių, kurie glūdi gyvybės reiškinų pagrindu, vadinamosiose gyvos būtybės fiziologinėse reakcijose; netekimas jos pagrindinių ypatybių, pirmoj eilėj netekimas jos labilumo, t. y. netekimas prisitaikymo gabumo, tuo pačiu metu išlaikant kintamumą ir pastovumą.

Šios pagrindinės ypatybės apibūdina gyvų būtybių paprasčiausias ir sudėtingiausias formas. Todėl, šiuo atžvilgiu kalbant apie žmogaus senėjimo ir mirties priežastis, negalima pamiršti, kad žmogaus organizmo pagrindinį struktūrinį ir funkcionalinį, t. y. morfologinį ir fiziologinį, vienetą sudaro narvelis, ir todėl mums reikia detaliau susipažinti su narvelio gyvybės ir mirties sąlygomis, o paskui ir su jo ypatingo gyvenimo sąlygomis sudėtingame organizme.

Fiziologiniai Gyvenimo Pasireiškimai

Fiziologiniu atžvilgiu visų pasireiškimų gyvenimas yra ne kas kita, kaip vienos energijos rūšies pasikeitimas kita. Organizme energija nesusikuria, bet tik kinta. Jos šaltinis—bendravimas su apsupančia aplinka, iš kurios jis sau apsorbuoja (pasiima) daiktus, kurie turi savyje jam reikalingą energiją, cheminio ar potencialinio pavidalo. Organizmas šiai aplinkai skiria savo gyvybinės veiklos vaisius, tai daro šilimos pavidalu, vadinamųjų sukurikio medžiagų ir p. pavidalu. Nenutraukiamas bendravimas, pasikeitimas su apsupančia aplinka yra būtina paprasčiausių ir sudėtingiausių gyvybės formų sąlyga.

Šio pasikeitimo sustojimas yra mirtis. Todėl viskas, kas ardo šį pasikeitimą, trukdo šį bendravimą, yra betarpiška normalaus gyvenimo griovimo, o tuo pačiu ir mirties priežastis. Fiziologiniu atžvilgiu ši mintis neginėtytina. Galima tik ginčytis dėl pačių pasikeitimo sugriovimo ar nutraukimo priežasčių.

Grįžtame prie to, kiek mirtis gyvai būtybei yra neišvengiama. Ar mirtis yra iš tikro visų gyvų būtybių įstatymas?

Pačioj pradžioj turime skirti individo ir rūšies gyvenimus, pradėdami pačiu paprasčiausiu, t. y. gyvu daiktu, ir baigdami sudėtingiausiu, t. y. žmogumi.

Apie gyvą daiktą galime drąsiai pasakyti, kad savo pagrindu jis nemirtingas, kraštutiniausiu atveju—ilgaamžis. Iš tiesų, šis gyvas daiktas, kuriuo yra bet kokia mūsų planetos būtybė, yra tęsinys to gyvo daikto, kurs kadaise pasirodė žemėje ir kurs išnyksta, kai dingsta gyvenimo sąlygos.

Ar tikras yra mirties įstatymas paprasčiausiems gyviems organizmams, t. y. vienanarviam (vienaceliams)?

Šiuo klausimu yra įvairių nuomonių. Vienas iš žymiausių vokiečių mokslininkų, Weismanas, teigia, kad vienanarviam, pačioms paprasčiausioms gamtos būtybėms, šis įstatymas negalioja. Paprasčiausi organizmai — vienanarviai, arba proteistai—sąlyginiai nemirtingi, jie gali be galo dalytis.

Kitaip yra su daugianarviais organizmais. Jiem mirties įstatymas tikras, jie gimsta ir žūva. Jis šitaip suformuluoja savo mintį: "Mirtis atėjo į pasaulį draug su daugianarviais organizmais." Kai evoliucijos vyksme organizmas priėjo tam tikrą diferenciaciją, tai ir pasirodė mirtis. Jis tai aiškina tuo, kad organizmai, kurie rūšiai išlaikyti nereikalauja ypatingų įrengimų, nemiršta. Tobulesni organizmai, kurie rūšiai išlaikyti reikalingi ypatingų įrengimų (lyties organų, lytinių narvelių), miršta, o jų gyvybė pratešiama specialiais lytiniais narveliais.

Tuo būdu tobulumą mes apmokame mirtimi. Tobulėja organizmai negali be galo gyventi. Mirtis pasireiškia tarsi kulminacinis tobulėjimo taškas.

Be abejo, tokia pažiūra kai kuriuo atžvilgiu lyg ir sudaro paguodą, bet tat dar nereikia, jog nebebūtų norima toliau gyventi, kad nebebūtų trokštama šio "išsistbulinimo" nukelti kiek galint toliau.

Dabartiniais laikais yra padaryta bandymų, kurie šiuo atžvilgiu galima laikyti visiškai įtikinančiais ir kurie įrodo, kad atskirų narvelių gyvenimas gali iš tiesų trauktis be galo ilgai.

Ginčai dėl Mirtingumo

Weismano išreikštai minčiai susidarė ištisa eilė šalininkų ir priešininkų. Weismano priešininkai, remdamiesi savo bandymais, paskelbė, kad Weismano esąs neteisas, jog vienanarviai organizmai gali dalytis tam tikrą laiką—gali sudaryti šimtą, tris šimtus kartų, bet paskui jų gyvybingumas ima silpnėti, dalijimasis nutrūksta, narveliai išsigeria ir žūva.

Pagal šiuos autorius mirties įstatymas ir čia privalomas.

Vokiečių mokslininkas R. Erdmanas ir amerikietis Rudrefas padarė bandymus, kurie išaiškino labai įdomų momentą. Jiems pasisekė įrodyti, kad, išlaikant tam tikras vienanarvių organizmų (paramacijų ar tufelių) sąlygas, jų gyvenimas trunka be galo ilgai.

Kuo skiriasi šie bandymai nuo tų, kuriuos iškėlė tie mokslininkai? Čia atsižvelgta į labai svarbų momentą—aplinkos reikšmę. Aplinka, kurioje buvo kultivuojami šie vienanarviai organizmai, nuolatos buvo atnaujinama, ir narveliai visados gyveno aplinkoj, kuri geriausiai tiko jų reikalam. Narveliai, nuolatos gyvendami šviežioje, nesugadintoje aplinkoj, išsaugojo savo gyvybingumą.

Tuo pačiu metu padaryti bandymai, kur atnaujinimas nebuvo daromas, šiuo atveju vienanarviai organizmai greičiau ar lėčiau nyko.

Čia mes randame reikšmingą patvirtinimą, to, ką sako Engelsas. Kodėl žūva vienanarviai organizmai, jei neatnaujinama jų aplinka? Priežastis labai paprasta. Tie daiktai, kurie sudaro narvelio gyvenimo išdavą, kurie iš narvelio išmetami į apsupančią aplinką, yra tie nuodai, kurie jį nužudo, t. y. gyvenimo vyksmas gimdo tas priežastis, kurios sukelia mirtį. Kokiuo nors būdu neitralizuojant šias betarpiškas priežastis, tokių narvelių gyvenimą pasiseka išlaikyti be galo ilgai.

Taigi, svarbiausią vienanarių organizmų gyvenimo momentą sudaro aplinkos atnaujinimo galimumas, sudarymas tokios aplinkos, kurioje būtų visko, ko narveliui reikia. Visa kita, ko ne tik nereikia, bet ir kas kenkia, nuodija, turi būti šalinama.

Tačiau tuo problema dar neišsprendžiama. Ar galime mes čia kalbėti apie individualinį amžinumą, apie individualinį nemirtingumą? Ar galime pastatyti lygybės ženklą tarp motinos narvelio ir tų gausių narvelių, kurie atsirado dalijimosi keliu? Ar galima pasakyti, kad trunka individualinis gyvenimas to motinos narvelio?

Man rodos, kad negalime čia kalbėti apie individualinį nemirtingumą. Bet čia svarbų pažymėti aplinkos reikšmę pačio narvelio gyvenimui.

Organizmai, Jų Rūšys ir Gyvybingumas

Vienanariai organizmai—tai narveliai, kurie laisvai gyvena. Jie nesusieti tarp savęs, kiekvienas narvelis — visas organizmas. O kai mes kalbame apie narvelius, esančius sudėtingame

organizme, tai turime galvoj narvelius, glaudžiai tarp savęs susijusius, kurie veikia vieni kitus. Todėl organizmo gyvenimo aplinkos klausimas nepalyginti sudėtingesnis už vieno narvelio gyvenimo aplinkos klausimą.

XX a. pradžioj Amerikoj buvo padaryti bandymai išskirti iš organizmo narvelius gyvenimo galimumui išaiškinti. Turiu galvoje bandymus su audinių kultūromis, kurie mokslo pasaulyje yra sukėlę tiek daug triukšmo,—jie buvo pradėti Amerikoj, o dabar daromi visur. Daromi jie plačiu mastu ir pas mus, Tarybų Sąjungoje.

Bandymams buvo paimti audinių fragmentai. Be to, čia įdomu tai, kad pirmieji bandymai buvo padaryti su labiausiai diferencijuotais organais—nervų narveliais ir širdies audiniais, vadinasi, bandymai buvo padaryti su svarbiausiais sudėtingo organizmo narveliais.

Šie narveliai buvo kultivuojami tam tikroje aplinkoj, kuri privalėjo turėti visus tuos pradus, kurie reikalingi narvelio plėtrai, ir kuri turėjo būti laisva nuo sugedusių produktų, atsirandančių narvelių viduryje jų gyvastingumo vyksmo metu ir šalinamų į apsupančią aplinką.

Šios sąlygos laikantis, pasisekė gauti tokių išdavų: organo narveliai, paimti iš gyvulio, kurio gyvenimas trunka daugiausia du tris metus, toliau gyvena, plėtojasi, visiškai normaliai funkcionuoja pagal fiziologinius dėsnius iki trijų dešimtų metų.

Tokių būdu, sudarius reikalingas sąlygas, narvelių gyvenimas trunka daug kartų ilgiau, negu gyvenimas to organizmo, iš kurio jie paimti. Kol dar šios kultūros gyvena, mes negalime pasakyti, kaip ilgai tat truks, bet galime a priori tvirtinti, kad jų gyvenimas gali trukti labai ilgai.

Matome, kad dėsniai, galiojį paprasčiausiems organizmams, tokie pasilieka ir sudėtingo organizmo sudedamosioms dalims.

Čia įdomu pastebėti, kad ne tik atskiri fragmentai, bet ir ištisi organai gali toliau gyventi, nors organizmai, iš kurių jie paimti, būtų jau mirę.

Praktiškai klinikinė mirtis nereiškia, kad mirė visas organizmas, kaip toks, kad visos jo dalys yra netekusios savo gyvybingumo. Galima net iš lavono paimti kurią nors dalį, jai sudaryti atitinkamas sąlygas, ir šios dalies gyvenimas tęsis toliau.

Mūsų laboratorijose kasdien daromi tokie bandymai. Mes išimame varlės širdį, ir ji normaliai gyvena ilgesnį ar trumpesnį laiką.

Galima iš gyvo organizmo išimti raumenį, ir jis kurį laiką normaliai funkcionuos.

Tokie bandymai labai lengva daryti su šaltakraujais gyvuliais, bet jie liečia ir šiltakraujus gyvulius. Pavyzdžiui, galima užmušti gyvulį, išimti jo širdį, kepenis ir įvairius kitus organus ir stebėti jų veikimą, gana ilgą laiką galima palaikyti jų gyvybę ir jų fiziologinius veiksmus. Reikia juos tik maitinti, dėl to, reikia per jų indus (t. y. arterijas, venas) leisti atitinkamą skystį (tam tikros sudėties, tam tikros temperatūros ir t. t.).

[domūs Moksliniai Bandymai

Idomių bandymų padarė žinomas rusų fiziologas, Tomsko universiteto profesorius A. Kuliabka. Jis pirmasis iš fiziologų bandymus su mirusio organizmo atskirų organų atgaivimu perkėlė į žmogų. Šie bandymai buvo padaryti su mirusių vaikų širdimis.

Iš prieš trejetą valandų mirusio vaiko lavono Kuliabka išėmė širdį, perleido per ją kraują arba atitinkamą skystį — ir dar daugybę valandų širdis mušė kaip gyvame žmoguje.

Tokiu būdu pačia paprasčiausia priemone galima atgaivinti tokį sudėtingą organizmą, kaip širdis.

Tai labai svarbus momentas, nes tai nurodo, kad mirtis ne viską kartu užmuša, kad visados galima kurį nors organą atgaivinti, o jei gali-

ma atgaivinti tas dalis, kurios organizme yra vadovaujančios,—vadinasi, galima atgaivinti ir visą organizmą.

Deja, čia pamirštas esminis momentas. Aukščiausieji gyvuliai, pirmoj eilėj žmogus, turi vieną labai svarbų organą, kuriam nebegalima grąžinti gyvybės, jei jis nors trumpą laiką (daugiausia per 5 minutes) negauna maisto. Tai—galvos smegenys.

Sustojus kraujo cirkuliacijai, šis organas po keleto minučių jau nebeatgaivinamas, o žuvus galvos smegenims, atgaivinimas kitų organizmo dalių žmogui nebeturi praktinės reikšmės.

Visa tai, kas buvo anksčiau pasakyta, patvirtina tai, kad organizmo atskirų dalių (turiu galvoj audinius) gyvenimo sprendžiamuoju momentu yra jo aplinkos sudėtis. Nuo aplinkos pobūdžio priklauso organizmo gyvybė, jo veikla, jo augimas ir tolimesnė sklaida. Į šią aplinką ir turime sutelkti visą dėmesį, kad išaiškintume gyvenimo ir mirties esmę. Bandymai, apie kuriuos kalbėjau,—Amerikos mokslininkų, Erdmano, Rudrefo bandymai—visi jie pabrėžia itin svarbią aplinkos reikšmę.

Kas yra aplinka ir kokią aplinką galima įsivaizduoti tokiam aukštos diferenciacijos organizmui, kaip žmogus?

(Pabaiga bus 3-me num.)

GIRDŽIU AMERIKĄ DAINUOJANT

WALT WHITMAN

Girdžiu Ameriką dainuojant; dainas visokias girdžiu aš:

Tie mechanikai dainuoja kiekvienas savo smagiai ir stipriai:

Dailidė dainuoja bemieruodamas lentą ar balkį;

mūrininkas dainuoja, pradėdamas darbą ar baigdamas jį;

valtininkas apdainuoja tai, kas priklauso valtyje jam;

ant laivo denio dainuoja jo darbininkas;

dainuoja batsiuvis, sėdėdamas savo suolelyj;

kepurininkas stovėdamas traukia sau dainą;

o štai medžių kirtėjo daina, artojo daina beinančio dirbti iš ryto

ar vidudienio pertraukoj ar besileidžiant saulei;

maloniai dainuojanti motina ar žmona jaunoji prie darbo

ar mergaitė dainuojanti siuvant ar skalbiant,—

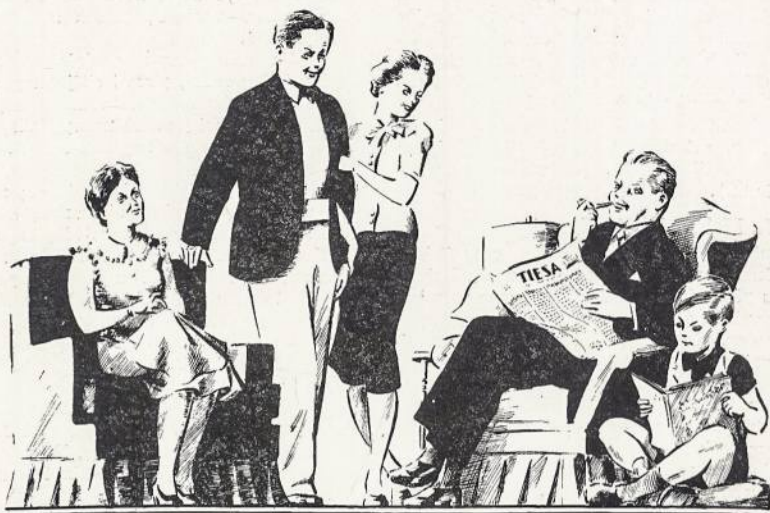
kiekvienas dainuoja, kas priklauso jam ar jai ir niekam kitam,

dieną priklausančią tai dienai,—o naktį būrelis jaunųjų vyrų,

tvirtų ir draugingų,

plačiai atidare burnas raliuoja dainas stiprias ir skambias.

Vertė V. T.

Pavyzdinga LDS Šeima

KAI SU jūsų šeima? Ar visi šeimos nariai priguli prie LDS? Jei dar nepriguli, tai jie turėtų visi įstoti į LIETUVIŲ DARBININKŲ SUSIVIENIJIMĄ. Dabar, kai prasideda Aštuntas LDS Vajus gavimui naujų narių į LDS, tai geriausia proga jiems tai padaryti.

Dabar jaunimui visai nereikia mokėti įstojimo, nepaisant į kurį skyrių apdraudos ar pašalpos jie norėtų įsirašyti.

Vaikų skyriui irgi nereikia mokėti jokio įstojimo. Vaikai yra priimami nuo dviejų metų amžiaus.

Lietuvių Darbininkų Susivienijime apdrauda ir pašalpa galima gauti pigiau, negu apdraudos kompanijose ar kitose fraternalėse organizacijose. Jei jums gerai prigulėti prie LDS, tai gali būt gerai ir jūsų visai šeimai.

Eidami į savo kuopos susirinkimą, nepamirškite nusivesti ir savo šeimos narius prirašyti, arba, dar geriau, prieš susirinkimą nueikite pas kuopos organizatorių ar sekretorių ir jie jums pagelbės visą šeimą įrašyti į savo organizaciją.

Jūsų šeima irgi gali tapti pavyzdinga LDS šeima!

Lietuvių Darbininkų Susivienijimas

GERIAUSIA LIETUVIŲ FRATERALĖ ORGANIZACIJA

419 LORIMER STREET

BROOKLYN, N. Y.